

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ ΣΤΟΝ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΑΤΗΣ

της

ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ ΠΟΛΥΤΙΜΗΣ

Επιβλέπων Καθηγητής: ΛΑΔΑΣ ΑΝΕΣΤΗΣ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην

Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Νοέμβριος 2021

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της διπλωματικής εργασίας ήταν η διερεύνηση της σπουδαιότητας και συμβολής του εσωτερικού ελέγχου στην ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης στο σύγχρονο επιχειρηματικό γίγνεσθαι. Το ερευνητικό ζήτημα καλύφθηκε μέσω πρωτογενούς ποσοτικής έρευνας, βασιζόμενης σε ερωτηματολόγιο κλειστών ερωτήσεων. Το ερευνητικό δείγμα απαρτιζόταν από 178 διοικητικά στελέχη και εργαζομένους στο λογιστήριο και στο τμήμα εσωτερικού ελέγχου ελληνικών επιχειρήσεων, που προέρχονται από πολλούς και διαφορετικούς κλάδους. Η δειγματοληψία που ακολουθήθηκε είναι η λεγόμενη δειγματοληψία ευκολίας συνδυαστικά με την τεχνική της χιονοστιβάδας. Τα ερευνητικά δεδομένα συλλέχθηκαν διαδικτυακά, ενώ καλύφθηκαν όλα τα ζητήματα ερευνητικής ηθικής και δεοντολογίας και διασφαλίστηκαν τα προσωπικά και ευαίσθητα δεδομένα των συμμετεχόντων. Τα αποτελέσματα έδειξαν χαμηλό επίπεδο κρουσμάτων εταιρικής απάτης, μέτριο επίπεδο αξιοποίησης του εσωτερικού ελέγχου στην αποφυγή τέτοιου είδους κρουσμάτων, υψηλό επίπεδο συμβολής των εσωτερικών ελεγκτών στην ανίχνευση εταιρικών απατών και υψηλό επίπεδο υιοθέτησης λειτουργικών και λογισμικών μέτρων από την πλευρά των επιχειρήσεων. Επίσης, αποδείχθηκαν τα υψηλά επίπεδα ευθύνης των εσωτερικών ελεγκτών στον εντοπισμό εταιρικής απάτης, τα οποία συν τοις άλλοις, εμφάνισαν θετική και στατιστικά σημαντική συσχέτιση με τα υιοθετούμενα λειτουργικά και λογισμικά μέτρα. Με την υιοθέτηση των λειτουργικών και λογισμικών μέτρων, στατιστικά σημαντική συσχέτιση εμφάνισε και η συμβολή του εσωτερικού ελέγχου στον εντοπισμό εταιρικής απάτης. Τέλος, προέκυψαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στην αξιολόγηση της ευθύνης των ελεγκτών, με κριτήριο το μορφωτικό επίπεδο και την θέση εργασίας των συμμετεχόντων. Οι συμμετέχοντες που προέρχονταν από χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο έκλιναν να αξιολογήσουν χαμηλότερα την ευθύνη των εσωτερικών ελεγκτών, ενώ όσοι εργάζονταν ως εσωτερικοί ελεγκτές αξιολόγησαν την ευθύνη τους στον εντοπισμό εταιρικής απάτης, υψηλότερα.

Λέξεις-κλειδιά: Εσωτερικός Έλεγχος, Εσωτερικοί Ελεγκτές, Εταιρική Απάτη.

ABSTRACT

The purpose of the dissertation was to explore the importance and contribution of internal control in detecting cases of corporate fraud in modern business. The research question was covered through primary quantitative research, based on a closed-ended questionnaire. The research sample consisted of 178 executives and employees in the accounting and internal control department of Greek companies, who come from many different sectors. The sampling that was followed is the so-called convenience sampling in combination with the avalanche technique. The research data was collected online, while all issues of research ethics were covered, and the personal and sensitive data of the participants were secured. The results showed a low level of corporate fraud cases, a moderate level of utilization of internal control in avoiding such cases, a high level of input of internal auditors in the detection of corporate fraud and a high level of adoption of operational and software measures by companies. Also, the high levels of responsibility of internal auditors in detecting corporate fraud were demonstrated, which, among other things, showed a positive and statistically significant correlation with the operational and software measures adopted. With the adoption of the operational and software measures, a statistically significant correlation was shown by the contribution of internal control to the detection of corporate fraud. Finally, there were statistically significant differences in the assessment of auditor's liability, based on the educational level and the job of the participants. Participants from lower educational backgrounds rated lower the responsibility of internal auditors, while those working as internal auditors rated their responsibility for detecting corporate fraud higher.

Keywords: Internal Audit, Internal Auditors, Corporate Fraud.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Πριν την παρουσίαση της διπλωματικής μου εργασίας αισθάνομαι την υποχρέωση να ευχαριστήσω ορισμένους ανθρώπους που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην πραγματοποίησή της.

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής μου εργασίας κ. Ανέστη Λαδά, για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγησή του σε όλο το διάστημα της εκπόνησής της.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους αυτούς που με στήριξαν τα τελευταία χρόνια στην επαγγελματική και προσωπική μου ζωή και ειδικότερα, το στενό οικογενειακό και φιλικό μου περιβάλλον.

Αδιαμφισβήτητα, η παρουσία τους δίπλα μου και η εν γένει στήριξή τους ήταν και θα είναι καθοριστικής σημασίας τόσο για εμένα όσο και για την πρόοδό μου.

Ευχαριστώ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	ii
ABSTRACT	iii
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	iv
Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή.....	1
1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις	1
1.2 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα	2
1.3 Δομή	3
Κεφάλαιο 2. Επισκόπηση Βιβλιογραφίας.....	5
2.1 Εισαγωγή	5
2.2 Αναφορές σχετικές με τον εσωτερικό έλεγχο και τη λογιστική απάτη.....	5
2.3 Συμπεράσματα.....	10
Κεφάλαιο 3. Θεωρητικό Υπόβαθρο.....	11
3.1 Εισαγωγή	11
3.2 Η Εννοιολογική Αποσαφήνιση του Εσωτερικού Ελέγχου.....	11
3.3 Ο Ρόλος και η Σημασία του Εσωτερικού Ελέγχου.....	12
3.4 Η Εννοιολογική Αποσαφήνιση της Εταιρικής Απάτης.....	14
3.5 Οι Αιτίες της Εταιρικής Απάτης.....	16
3.6 Παραδείγματα Εταιρικής Απάτης.....	18
3.7 Συμπεράσματα.....	20
Κεφάλαιο 4. Μεθοδολογία και Αποτελέσματα Έρευνας.....	21
4.1 Το Πλαίσιο της Έρευνας	21
4.2 Ερευνητικό Δείγμα και Δειγματοληψία	21
4.3 Ερευνητικό Εργαλείο.....	22
4.4 Συλλογή Ερευνητικών Δεδομένων.....	23

4.5 Ερευνητική Ηθική	23
4.6. Αποτελέσματα Έρευνας και Συζήτηση	24
4.6.1 Δημογραφικά	24
4.6.2 Περιστατικά Απάτης (Πρώτο Ερευνητικό Ερώτημα)	35
4.6.3 Εσωτερικός Έλεγχος και Απάτη (Δεύτερο Ερευνητικό Ερώτημα).....	38
4.6.4 Τεχνικές Ανίχνευσης Κρουσμάτων Απάτης (Τρίτο Ερευνητικό Ερώτημα)	42
4.6.4.1 Λειτουργικά Μέτρα.....	42
4.6.4.2 Μέτρα Υιοθέτησης Λογισμικού.....	48
4.6.5 Ευθύνη Εσωτερικού Ελεγκτή στην Ανίχνευση Κρουσμάτων Απάτης	53
4.6.6 Συσχέτιση Συμβολής Εσωτερικού Ελέγχου και Υιοθέτησης Μέτρων (Τέταρτο Ερευνητικό Ερώτημα)	58
4.6.7 Συσχέτιση Συμβολής Εσωτερικού Ελέγχου και Ευθύνης των Ελεγκτών (Πέμπτο Ερευνητικό Ερώτημα)	59
4.6.8 Διαφορές Πεποιθήσεων Ευθύνης Ελεγκτών με βάση τα Δημογραφικά Χαρακτηριστικά (Εκτο Ερευνητικό Ερώτημα)	59
Κεφάλαιο 5. Συμπεράσματα, Περιορισμοί και Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα	63
Βιβλιογραφία.....	66
Παράρτημα Ι. Ερωτηματολόγιο	69

Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή

1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η οικονομική και εταιρική στρατηγική μίας επιχειρηματικής μονάδας υποστηρίζεται από αποτελεσματικά εσωτερικά συστήματα, στα οποία ο εσωτερικός έλεγχος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, αυξάνοντας την αξιοπιστία του ελεγκτικού συστήματος, βελτιώνοντας τη διαδικασία διαχείρισης κινδύνων και, κυρίως, ικανοποιώντας τις ανάγκες των εσωτερικών πελατών των επιχειρήσεων. Ο εσωτερικός έλεγχος υποστηρίζει και ενισχύει το σύστημα ευθύνης που φέρουν τα εκτελεστικά διοικητικά και διευθυντικά στελέχη των οργανισμών, αλλά και οι εργαζόμενοι, έναντι των μετόχων και άλλων ενδιαφερομένων μερών. Το Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου παρέχει μία αξιόπιστη, αντικειμενική και αμερόληπτη υπηρεσία στη διεύθυνση των εταιρειών, το διοικητικό συμβούλιο και την επιτροπή ελέγχου. Με τη σειρά τους, τα ενδιαφερόμενα μέρη που ανήκουν στο εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης, ήτοι οι πελάτες, οι προμηθευτές, οι πιστωτές, ακόμα και το δημόσιο, ενδιαφέρονται για την απόδοση των επενδύσεων, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την ισχύ της ηγεσίας της επιχείρησης και την αξιόπιστη αναφορά της για τις οικονομικές της επιδόσεις και τις επιχειρηματικές πρακτικές που ακολουθεί. Η σωστή κατανόηση του ρόλου και της σημασίας του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί μία εκ των βασικών προϋποθέσεων για την επιτυχή υλοποίηση ορθής οργανωσιακής στρατηγικής και την επίτευξη των εταιρικών στόχων (Cascarino & Van esch, 2007).

Επομένως, η ανάγκη υπόστασης ανεξάρτητων ελεγκτών που να φέρουν αντίστοιχη επαγγελματική επάρκεια και ακεραιότητα και που να δύνανται να παρέχουν πληροφορίες στα εσωτερικά και εξωτερικά ενδιαφερόμενα μέρη, αντικατοπτρίζοντας μία δίκαιη εικόνα της πραγματικότητας, είναι επιτακτική (Donelson et al., 2017).

Ο έλεγχος εν γένει περιλαμβάνει μία ετήσια αξιολόγηση κινδύνου και τη διαδικασία σχεδιασμού για τον προσδιορισμό της συνολικής κάλυψης της ακολουθούμενης διαδικασίας από τον μεμονωμένο ελεγκτικό σχεδιασμό. Η προκαταρκτική

επανεξέτασή του είναι σημαντική για την πλήρη κατανόησή του, έτσι ώστε ένας τομέας ελέγχου να μπορεί να αξιολογηθεί με ευρύτητα και εγκυρότητα (Feng et al., 2015).

Στο πλαίσιο της σύγχρονης εποχής, είναι γεγονός, πως τα κρούσματα εταιρικής απάτης και φοροδιαφυγής βρίσκονται σε έξαρση. Ένα αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου μπορεί να δώσει στα διευθυντικά και διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων τα μέσα για την παροχή λογοδοσίας για τα προγράμματά και το στρατηγικό πλάνο που ακολουθούν, καθώς και τα μέσα για την απόκτηση εύλογης διασφάλισης ότι τα προγράμματα αυτά και οι ακολουθούμενοι σχεδιασμοί ανταποκρίνονται σε καθορισμένους στόχους (Kabuye et al., 2017).

Μέσω της πρόληψης και του εντοπισμού κρουσμάτων εταιρικής απάτης, μία εταιρεία, όχι μόνο αναβαθμίζει και ισχυροποιεί την εικόνα και φήμη της, αλλά δύναται να προλάβει την εμφάνιση μελλοντικών δυσλειτουργιών της. Ο σχεδιασμός πρόληψης της απάτης δίνει έμφαση κυρίως στα κάτωθι σημεία: Εσωτερικός έλεγχος, έλεγχος ιστορικού των νεοπροσληφθέντων υπαλλήλων, τακτικός έλεγχος απάτης, καθιερωμένες πολιτικές απάτης και επιβολή κυρώσεων προς τα εμπλεκόμενα μέρη με την ανιχνευμένη απάτη (ΠΑ, 2009).

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, η εταιρική απάτη, όταν δεν δύναται να ανιχνευτεί, μπορεί να οδηγήσει στην κατάρρευση ολόκληρου του οργανισμού, προκαλώντας σημαντικές οικονομικές απώλειες στους επενδυτές. Συν τοις άλλοις, όταν τίθεται στη δημοσιότητα η εμφάνιση κρουσμάτων εταιρικής απάτης, αυτό υπονομεύει την εικόνα και φήμη της αντίστοιχης εμπλεκόμενης επιχείρησης (Petrasca & Ticanub, 2014).

1.2 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα

Ο σκοπός της παρούσας μελέτης και έρευνας έγκειται στον προσδιορισμό του ρόλου και της συμβολής των ελεγκτών για τον εντοπισμό φαινομένων εταιρικής απάτης. Έτσι, προκειμένου να επιτευχθεί ο συγκεκριμένος ερευνητικός στόχος τίθενται προς απάντηση τα κάτωθι ερευνητικά ερωτήματα:

1. Ποσό συχνή είναι η εμφάνιση κρουσμάτων εταιρικής απάτης στις επιχειρήσεις;
2. Σε ποιο βαθμό οι επιχειρήσεις λαμβάνουν μέτρα για τον εντοπισμό κρουσμάτων εταιρικής απάτης;
3. Πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος των ελεγκτών για τον εντοπισμό φαινομένων εταιρικής απάτης;
4. Υπάρχει συσχέτιση μεταξύ της συμβολής του εσωτερικού ελέγχου στον εντοπισμό κρουσμάτων εταιρικής απάτης και στον βαθμό που οι επιχειρήσεις έχουν υιοθετήσει μέτρα εντοπισμού των κρουσμάτων αυτών;
5. Υπάρχει συσχέτιση μεταξύ της συμβολής του εσωτερικού ελέγχου στον εντοπισμό κρουσμάτων εταιρικής απάτης και στην ευθύνη των ελεγκτών;
6. Τι διαφορές προκύπτουν με βάση τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ελεγκτών, αναφορικά με τις απόψεις τους περί ευθύνης για την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης;

1.3 Δομή

Στο πρώτο εισαγωγικό κεφάλαιο παρουσιάζεται ο ερευνητικός σκοπός και τα ερευνητικά ερωτήματα, ενώ παράλληλα αιτιολογείται η σπουδαιότητα και πρωτοτυπία της παρούσας μελέτης.

Το δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζει την βιβλιογραφική επισκόπηση ερευνών που έχουν ολοκληρωθεί και οι οποίες επικεντρώνονται στον ρόλο που διαδραματίζει ο έλεγχος και οι ελεγκτές για τον εντοπισμό κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Επομένως, στο συγκεκριμένο κεφάλαιο παρουσιάζονται δευτερογενή δεδομένα, τα οποία, στη συνέχεια, δύνανται να συγκριθούν με τα αντίστοιχα αποτελέσματα της πρωτογενούς ποσοτικής έρευνας που θα ακολουθήσει.

Το τρίτο κεφάλαιο ξεκινά με την εννοιολογική αποσαφήνιση του εσωτερικού ελέγχου, ενώ στη συνέχεια ακολουθεί η περιγραφή του ρόλου και της σημασίας του. Κατόπιν, αποσαφηνίζεται εννοιολογικά η εταιρική απάτη και καταγράφονται οι βασικότερες

αιτίες πρόκλησής της. Τέλος, δίνονται παραδείγματα εταιρικής απάτης τα οποία έχουν τεθεί στη δημοσιότητα.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η ερευνητική μεθοδολογία. Αναλυτικότερα, αιτιολογείται και περιγράφεται το ερευνητικό πλαίσιο. Στη συνέχεια, γίνεται η περιγραφή του ερευνητικού δείγματος και αιτιολογείται η μέθοδος δειγματοληψίας που επιλέχθηκε. Κατόπιν, παρουσιάζεται και περιγράφεται το ερευνητικό εργαλείο και τέλος, παρατίθενται ζητήματα κάλυψης της ερευνητικής ηθικής. Ακολουθεί η παρουσίαση των ερευνητικών αποτελεσμάτων και η συζήτηση αυτών.

Η παρούσα διπλωματική εργασία ολοκληρώνεται με το πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο, στο οποίο πραγματοποιείται η παρουσίαση των γενικών συμπερασμάτων, των ερευνητικών περιορισμών και προτάσεων θεμάτων που θεωρούνται άξια μελλοντικής έρευνας.

Κεφάλαιο 2. Επισκόπηση Βιβλιογραφίας

2.1 Εισαγωγή

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο παρουσιάζεται η επισκόπηση βιβλιογραφίας με τις έρευνες και τις απόψεις συγγραφέων, όσον αφορά τον εσωτερικό έλεγχο και τη λογιστική απάτη.

2.2 Αναφορές σχετικές με τον εσωτερικό έλεγχο και τη λογιστική απάτη

Όπως επισημαίνεται από αρκετές μελέτες της υφιστάμενης βιβλιογραφίας, ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί μια λειτουργία αυξημένης σημαντικότητας, η οποία διαδραματίζεται στο εσωτερικό περιβάλλον μιας επιχειρηματικής οντότητας. Ο εσωτερικός έλεγχος, πιο συγκεκριμένα, αποτελεί μία λειτουργία που κρίνεται βοηθητική και συμπληρωματική του ελέγχου που ασκείται από εξωτερικούς ελεγκτές. Επομένως, ο εσωτερικός έλεγχος συμπληρώνει και βοηθά τη διαδικασία και την ομαλή διεξαγωγή του εξωτερικού ελέγχου σε έναν οργανισμό. Αυτό συμβαίνει λόγω του ότι μέσω του εσωτερικού ελέγχου εντοπίζονται ευκολότερες παραλήψεις και λάθη των εξωτερικών ελεγκτών, αλλά και των εργαζομένων στα διάφορα τμήματα που απαρτίζουν μία επιχειρηματική οντότητα. Χαρακτηριστικά παραδείγματα μελετών που υποστηρίζουν την ανωτέρω αναφερόμενη συμβολή του εσωτερικού ελέγχου είναι οι μελέτες που διεξήχθησαν από τους Carey et al. (2006), Goodwin & Kent (2004) και τους Carcello et al. (2005).

Όπως επισημαίνεται από τον Nestor (2004), ο εσωτερικός έλεγχος συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη διαχείριση κινδύνων, κατά την καθημερινή δραστηριοποίηση και λειτουργία ενός οργανισμού. Επιπροσθέτως, ο ίδιος μελετητής παρατηρεί ότι ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί ένα εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο, καθώς τα αποτελέσματα της διαδικασίας του είναι επωφελή για τα ενδιαφερόμενα μέρη των οργανισμών, όπως είναι για παράδειγμα οι πιστωτές, το μετοχικό κοινό, καθώς επίσης

και τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου των εταιρειών. Ο Nestor (2004), στο πλαίσιο της μελέτης που διεξήγαγε έδωσε έμφαση στη σημασία του εσωτερικού ελέγχου και των αποτελεσμάτων του στον εντοπισμό φαινομένων εταιρικής απάτης και δολιοφθοράς.

Μία ακόμα έρευνα που διεξήχθη και η οποία κατέληξε στην ιδιάζουσα σπουδαιότητα της διαδικασίας του εσωτερικού ελέγχου και των αποτελεσμάτων της για τον εντοπισμό κρουσμάτων δολιοφθοράς στον εταιρικό κόσμο, είναι αυτή των Carey et al. (2006). Οι ερευνητές απέδειξαν ότι μέσω του εσωτερικού ελέγχου προσφέρεται σημαντική βοήθεια στους εξωτερικούς ελεγκτές, προκειμένου να αποκτήσουν μια πλήρη και αντικειμενική εικόνα ενός οργανισμού, της καθημερινής του δραστηριοποίησης, αλλά και των συναλλακτικών συνηθειών που διεξάγονται στο πλαίσιο αυτής. Έτσι, ακόμα και οι εξωτερικοί ελεγκτές, οι οποίοι δεν προέρχονται από το εσωτερικό περιβάλλον του οργανισμού που ελέγχουν, είναι δυνατόν, συμβουλευόμενοι τα αποτελέσματα του εσωτερικού ελέγχου, να καταλήξουν ευκολότερα και ευστοχότερα στον εντοπισμό κρουσμάτων εταιρικής δολιοφθοράς και απάτης. Αυτό, δεν θα συνέβαινε από την πλευρά των εξωτερικών ελεγκτών, αν δεν λαμβάνονταν υπόψιν τα αποτελέσματα και η εικόνα που διαμορφώθηκε από τον εσωτερικό έλεγχο που διεξήχθη σε μία επιχείρηση. Επομένως, η έρευνα των Carey et al. (2006) ταυτίζεται με τα συμπεράσματα της μελέτης του Nestor (2004).

Η έρευνα που διεξήχθη από τους Petrasca & Tieanub (2014), προχώρησε σε μια επέκταση των ανωτέρω αναφερόμενων έργων του Nestor (2004) και των Carey et al. (2006). Πιο συγκεκριμένα, οι Petrasca & Tieanub (2014) δεν εμβάθυναν μόνο στη σπουδαιότητα της διαδικασίας του εσωτερικού ελέγχου για την ανίχνευση φαινομένων εταιρικής δολιοφθοράς και απάτης, αλλά προχώρησαν σε μία ερευνητική επέκταση που έγκειται στη συμβολή του εσωτερικού ελέγχου στην αποφυγή εμφάνισης τέτοιου είδους αρνητικών φαινομένων. Η συγκεκριμένη έρευνα τονίζει τα οφέλη που απορρέουν από τον εσωτερικό έλεγχο, τόσο στον εντοπισμό κρουσμάτων εταιρικής απάτης όσο και στην αποφυγή τους. Έτσι, οι ερευνητές καταλήγουν στο ότι η διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου δεν είναι απαραίτητη μόνο σε εταιρικό επίπεδο, καθώς προστατεύει τα ενδιαφερόμενα μέρη της εκάστοτε επιχείρησης ως προς τα συμφέροντά τους, τα οποία συνάδουν με τη λειτουργία της επιχείρησης αυτής, αλλά είναι απαραίτητη και σε κοινωνικό επίπεδο. Ο λόγος έγκειται στο γεγονός ότι ο εσωτερικός έλεγχος μειώνει τις πιθανότητες εμφάνισης κρουσμάτων φοροδιαφυγής και

φοροαποφυγής. Επομένως, έμμεσα, προασπίζει το συμφέρον του κράτους ως προς το ζήτημα της είσπραξης των απαιτούμενων φορολογικών υποχρεώσεων των φορολογουμένων νομικών προσώπων. Από το πρίσμα του εταιρικού οφέλους που προκύπτει από τον εσωτερικό έλεγχο, οι ερευνητές απέδειξαν ότι τα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων καταλήγουν σε ευστοχότερα στρατηγικά πλάνα διαχείρισης και διοίκησης των οργανισμών, όταν συμβουλευονται τα αποτελέσματα και τα δεδομένα που προκύπτουν από τον εσωτερικό έλεγχο. Εμμέσως, επομένως, ο εσωτερικός έλεγχος συμβάλλει στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας των επιχειρήσεων, καθώς διασφαλίζεται η διαφανής και αποτελεσματική λειτουργία της. Αυτό, συμβάλλει στη δημιουργία καλής φήμης και εικόνας ενός οργανισμού προς το ευρύτερο κοινό, γεγονός το οποίο αποτελεί μια ακόμα διάσταση της προστιθέμενης αξίας του εσωτερικού ελέγχου προς την ελεγχόμενη επιχείρηση.

Η έρευνα που διεξήχθη από τους Kabuye et al. (2017) απέδειξε, πρακτικά, τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει ο εσωτερικός έλεγχος στην εύρυθμη και διαφανή λειτουργία των οργανισμών. Πρόκειται για μια επιπρόσθετη έρευνα που υποστηρίζει την συμβολή του εσωτερικού ελέγχου στη διαχειριστική και διοικητική αποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων. Μάλιστα, οι Kabuye et al. (2017) επεσήμαναν ότι ο εσωτερικός έλεγχος καταλήγει να έχει υποστηρικτικό ρόλο στους εργαζόμενους που στελεχώνουν θέσεις εργασίας που είναι συνυφασμένες με τη διερεύνηση και την αποκάλυψη φαινομένων εταιρικής δολιοφθοράς και απάτης. Έτσι, η συγκεκριμένη έρευνα τάσσεται υπέρ της θετικής συμβολής του εσωτερικού ελέγχου στην ευκολότερη ανίχνευση τέτοιου είδους αρνητικών φαινομένων, καθώς επίσης και στον περιορισμό της εμφάνισής τους. Επομένως, η έρευνα των Kabuye et al. (2017) πραγματοποίησε την ίδια επέκταση της έρευνας των Petrascu & Tîeanub (2014), που προαναφέρθηκε. Αμφότερες οι έρευνες αυτές ευθυγραμμίζονται στα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα τους, τα οποία τίθενται υπέρ της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου στον εντοπισμό και την αποτροπή εμφάνισης κρουσμάτων δολιοφθοράς και εταιρικής απάτης. Οι Kabuye et al. (2017) καταλήγουν να τεκμηριώνουν τη συγκεκριμένη τοποθέτησή τους, στο γεγονός ότι κατά τη διαδικασία της άσκησης του εσωτερικού ελέγχου χρησιμοποιούνται εξειδικευμένα εργαλεία εκτίμησης του εταιρικού κινδύνου, που είναι συνυφασμένος με την εμφάνιση κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Αυτό, μάλιστα, δεν θέτει υπό αμφισβήτηση την αξιοπιστία και εγκυρότητα των αποτελεσμάτων του εσωτερικού ελέγχου.

Η μελέτη που διεξήχθη από τους Donelson et al. (2017) διαφοροποιείται στα συμπεράσματα που παραθέτει, από το σύνολο των ανωτέρω αναφερόμενων μελετών και ερευνών. Πιο συγκεκριμένα, οι μελετητές υποστηρίζουν ότι η διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου δεν είναι δυνατόν να καταλήξει σε ολοσχερή αποτροπή της εμφάνισης κρουσμάτων εταιρικής απάτης και δολιοφθοράς. Επομένως, πρόκειται για μία μελέτη που δεν τάσσεται απόλυτα υπέρ της άρτιας αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου στην αποτροπή κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Όμως, η συγκεκριμένη μελέτη δεν υποτιμά τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει ο εσωτερικός έλεγχος στον εντοπισμό κρουσμάτων εταιρικής δολιοφθοράς. Έτσι, οι Donelson et al. (2017), προτείνουν ότι ο εσωτερικός έλεγχος πρέπει να χαρακτηρίζεται από ευελιξία, όσον αφορά τη μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθεί κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής του. Οι Donelson et al. (2017) καταλήγουν στο ότι μόνο αν εφαρμοστεί η σωστή μεθοδολογία, από την πλευρά του εσωτερικού ελέγχου, θα είναι δυνατή η αυξημένη αποτελεσματικότητα του τόσο στον εντοπισμό όσο και στην αποφυγή κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Οι ίδιοι επισημαίνουν ότι η σωστή μεθοδολογία του εσωτερικού ελέγχου είναι αυτή που προσαρμόζεται στον βέλτιστο δυνατό βαθμό στα εξατομικευμένα χαρακτηριστικά στοιχεία και τις ιδιαιτερότητες που διέπουν έναν συγκεκριμένο οργανισμό, καθώς επίσης και στον κλάδο δραστηριοποίησής του.

Οι Chen et al. (2006), πραγματοποίησαν μία έρευνα, στην οποία διαπιστώθηκε ότι η διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου συνοδεύεται από αυξημένα επίπεδα σημαντικότητας, αφενός για την πληροφόρηση και αφετέρου για την χρηστή καθοδήγηση της εταιρικής διακυβέρνησης ενός οργανισμού. Στη συγκεκριμένη έρευνα, η πτυχή της εταιρικής διακυβέρνησης που εξετάστηκε αφορά τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και της στρατηγικής σημασίας αποφάσεις που λαμβάνουν για μία επιχείρηση. Αξιοσημείωτο είναι το ότι από τους Chen et al. (2006), επισημαίνεται η εξαιρετικά μικρή έρευνα που έχει πραγματοποιηθεί γύρω από το πεδίο του εσωτερικού ελέγχου και της αποτελεσματικότητας αυτού στην ορθή καθοδήγηση των διοικητικών στελεχών των επιχειρήσεων, αναφορικά με τις στρατηγικές αποφάσεις που καλούνται να λαμβάνουν. Ειδικότερα δε, υποστηρίζεται ότι στην περίπτωση των αναδυόμενων οικονομιών η έρευνα αυτή είναι ακόμα πιο περιορισμένη. Έτσι, οι Chen et al. (2006) καταλήγουν να εντοπίζουν ένα σημαντικό ερευνητικό και μελετητικό κενό. Συνεχίζοντας, στο πλαίσιο της έρευνας που διεξήγαγαν, οι Chen et al. (2006)

συνέλεξαν απαντήσεις από άτομα που κατέχουν διευθυντικές θέσεις στα τμήματα εσωτερικού ελέγχου επιχειρήσεων, οι οποίες δραστηριοποιούνται και εδρεύουν σε αναδυόμενες και αναπτυγμένες οικονομίες. Απώτερος σκοπός των ερευνητών ήταν να συγκρίνουν τα αποτελέσματα που προέκυψαν για την συμβολική σπουδαιότητα ποσοτικού ελέγχου, στις επιχειρήσεις που εδρεύουν και δραστηριοποιούνται στις αναδυόμενες και σε αυτές που εδρεύουν και δραστηριοποιούνται στις αναπτυγμένες οικονομίες. Τα ερευνητικά αποτελέσματα έδειξαν ότι η διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου δεν καταλήγει να εντείνει τον διαφανή και αξιοκρατικό χαρακτήρα δραστηριοποίησης των επιχειρήσεων, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι εσωτερικοί ελεγκτές δέχονται πιέσεις διαστρέβλωσης των δεδομένων που θα παρουσιάσουν στις εκθέσεις των αποτελεσμάτων τους. Επομένως, στην προκειμένη περίπτωση πρόκειται για μία διαφορετική μορφή εταιρικής δολιοφθοράς, η οποία ξεκινά από τα ίδια τα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων. Τέτοιου είδους πρακτικές τίθενται εις βάρος των συμφερόντων των μετόχων, καθώς επίσης και των δημοσίων συμφερόντων, τη στιγμή κατά την οποία, συνήθως, αποσκοπούν στην φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή των επιχειρηματιών. Οι ασκήσεις πιέσεων εις βάρος των εσωτερικών ελεγκτών για την διαστρέβλωση των αποτελεσμάτων του εσωτερικού ελέγχου ήταν εντονότερες στην περίπτωση των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε αναδυόμενες οικονομίες.

Στο πλαίσιο της μελέτης που διεξήχθη από τους Bierstaker et al. (2006), επισημάνθηκε η παρουσία πολλών και διαφορετικών μεθόδων πρόληψης και αποφυγής περιστατικών εταιρικής δολιοφθοράς και απάτης. Οι μελετητές επεσήμαναν την εφαρμογή λειτουργικών τρόπων αποφυγής φαινομένων εταιρικής απάτης, καθώς επίσης και την υιοθέτηση μέτρων λογιστικής φύσεως. Στο πλαίσιο της δεύτερης κατηγορίας των προτεινόμενων υιοθετούμενων μέτρων για την αποφυγή κρουσμάτων εταιρικής δολιοφθοράς, εμπίπτει επί παραδείγματι η εγκατάσταση εξειδικευμένων λογισμικών για την ανίχνευση κινήσεων εταιρικής απάτης. Στο πλαίσιο της πρώτης κατηγορίας των υιοθετούμενων λειτουργικών μέτρων είναι η παρουσία, γνωστοποίηση και τήρηση ενός εσωτερικού κώδικα δεοντολογίας και ηθικής, ο οποίος και διέπει το εσωτερικό περιβάλλον μίας εταιρείας. Ο συγκεκριμένος κώδικας δεοντολογίας πρέπει να είναι γνωστός και να εφαρμόζεται τόσο από τα διοικητικά και διευθυντικά στελέχη της επιχειρηματικής οντότητας, όσο και από το λοιπό ανθρώπινο δυναμικό της. Αυτό σημαίνει ότι στο πλαίσιο της τήρησης του συγκεκριμένου κώδικα δεοντολογίας και ηθικής, το σύνολο των απασχολούμενων σε έναν οργανισμό είναι υποχρεωμένοι να

τηρούν τις αρχές και αξίες της ίδιας της επιχείρησης, ανεξάρτητα από το αν αυτές ευθυγραμμίζονται ή διαφοροποιούνται από τις προσωπικές τους αρχές, αξίες και πεποιθήσεις. Επιπροσθέτως, οι μελετητές προτείνουν την άρτια εκπαίδευση των απασχολουμένων σε θέσεις υπεύθυνες για τον εντοπισμό και την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Πέραν των ανωτέρω αναφερόμενων προτάσεων τους, οι μελετητές δεν αμφισβητούν την σπουδαιότητα του εσωτερικού ελέγχου στην ανίχνευση φαινομένων εταιρικής δολιοφθοράς. Όμως, σε αυτό το σημείο ευθυγραμμίζονται με τους Donelson et al. (2017), καθώς υποστηρίζουν ότι μόνο η διεξαγωγή του εσωτερικού ελέγχου δεν είναι αρκετή για τη διασφάλιση εντοπισμού και αποφυγής κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Για τον λόγο αυτόν, άλλωστε, πρότειναν την εφαρμογή και την υιοθέτηση επιπρόσθετων μέτρων και μεθόδων, προκειμένου να συμβάλουν υποστηρικτικά στο έργο του εσωτερικού ελέγχου να εντοπίζει και να αποτρέπει τέτοιου είδους αρνητικά φαινόμενα.

2.3 Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας, αρκετές βιβλιογραφικές έρευνες τάσσονται υπέρ της θετικής συμβολής του εσωτερικού ελέγχου στην αποφυγή και τον εντοπισμό φαινομένων εταιρικής απάτης. Οι μελετητές υποστηρίζουν ότι ο εσωτερικός έλεγχος βοηθά τους εξωτερικούς ελεγκτές να αποκτήσουν μια πλήρη και αντικειμενική εικόνα ενός οργανισμού και της καθημερινής του λειτουργίας, προστατεύει τα ενδιαφερόμενα μέρη της εκάστοτε επιχείρησης ως προς τα συμφέροντά τους, ενώ εμμέσως προασπίζει το συμφέρον του κράτους ως προς το ζήτημα της είσπραξης των απαιτούμενων φορολογικών υποχρεώσεων. Στον αντίποδα, υπάρχουν έρευνες που διαφοροποιούνται στα συμπεράσματα που παραθέτουν από το σύνολο των ανωτέρω αναφερόμενων μελετών, επισημαίνοντας ότι μόνο αν εφαρμοστεί η σωστή μεθοδολογία, από την πλευρά του εσωτερικού ελέγχου και ληφθούν τα κατάλληλα λειτουργικά και λογισμικά μέτρα, θα είναι δυνατή η αυξημένη αποτελεσματικότητα του στην ανίχνευση και τον περιορισμό περιστατικών εταιρικής απάτης.

Κεφάλαιο 3. Θεωρητικό Υπόβαθρο

3.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο αναλύεται η έννοια του εσωτερικού ελέγχου, ο αντικειμενικός σκοπός και οι διαδικασίες του, καθώς και η ανάγκη για την διεξαγωγή του σε μια επιχείρηση. Εν συνεχεία, αποσαφηνίζεται η έννοια της απάτης, διευκρινίζονται οι παράγοντες που δημιουργούν την απάτη, κάνοντας αναφορά και σε συγκεκριμένα φαινόμενα απάτης που έχουν αποκαλυφθεί σε μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες.

3.2 Η Εννοιολογική Αποσαφήνιση του Εσωτερικού Ελέγχου

Από την πλευρά του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών δόθηκε ο εξής ορισμός για τον εσωτερικό έλεγχο:

«Ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική διαβεβαίωση και συμβουλευτική δραστηριότητα με στόχο την προστιθέμενη αξία και τη βελτίωση των λειτουργιών μιας επιχείρησης». Σύμφωνα με τον ορισμό αυτόν, η διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου «βοηθάει έναν οργανισμό να επιτύχει τους στόχους του, φέρνοντας μια συστηματική, πειθαρχημένη προσέγγιση για την αξιολόγηση και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, ελέγχου και διακυβέρνησης» (Theiia, 2016).

Ένας ακόμα ορισμός για τον εσωτερικό έλεγχο αποδόθηκε από τον Soltani (2007), ο οποίος τον χαρακτήρισε ως μία αξιολογική δράση, η οποία λαμβάνει τη μορφή υπηρεσίας που παρέχεται στο εσωτερικό περιβάλλον ενός οργανισμού. Συν τοις άλλοις, στο πλαίσιο του ίδιου ορισμού, επισημάνθηκε ότι ο εσωτερικός έλεγχος περιλαμβάνει συγκεκριμένες λειτουργίες, οι οποίες αναλυτικότερα αφορούν την αξιολόγηση, την επάρκεια, καθώς επίσης και τον έλεγχο του βαθμού αποτελεσματικότητας του λογιστικού συστήματος που χρησιμοποιείται σε έναν οργανισμό (Soltani, 2007).

Ο Russell (2013) ανέφερε ότι ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί μία διαδικασία που αποσκοπεί στη συγκέντρωση και ανάλυση των δυνατών και αδύνατων σημείων ενός οργανισμού και του λογιστικού συστήματος αυτού. Η καταγραφή των δυνατών και αδύνατων σημείων που προαναφέρθηκε, γίνεται μέσω της χρήσης συγκεκριμένων μεθοδολογιών και εργαλείων, που επαληθεύονται από την ακολουθούμενη διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου. Ο εσωτερικός έλεγχος, θεωρείται ως έλεγχος πρώτου μέρους, ενώ οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν είναι απαραίτητο να απασχολούνται στο ανθρώπινο δυναμικό του ελεγχόμενου οργανισμού, καθώς ενδέχεται να έχουν εξωτερική συνεργασία με αυτόν. Ιδιάζουσας σπουδαιότητας είναι η απουσία οποιουδήποτε προσωπικού οφέλους των εσωτερικών ελεγκτών, για τα αποτελέσματα του διεξαγόμενου ελέγχου τους. Αυτό σημαίνει ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να χαρακτηρίζονται από αμεροληψία και αντικειμενικότητα, προκειμένου να εξάγονται αξιόπιστα συμπεράσματα (Russell, 2013).

3.3 Ο Ρόλος και η Σημασία του Εσωτερικού Ελέγχου

Ο εσωτερικός έλεγχος, είναι μία διαδικασία που διαδραματίζει κομβικής σημασίας ρόλο στην επιτυχία της λειτουργίας και δραστηριοποίησης ενός οργανισμού. Η δομή εσωτερικού ελέγχου μιας επιχειρηματικής οντότητας είναι μοναδική και εξατομικευμένη, καθώς είναι προσαρμοσμένη στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στοιχεία της εκάστοτε επιχείρησης. Επί παραδείγματι, η δομή εσωτερικού ελέγχου για έναν οργανισμό που είναι εισηγμένος στο χρηματιστήριο, δεν είναι κατάλληλος, ούτε απαραίτητος, για την περίπτωση μίας επιχείρησης που χαρακτηρίζεται από μικρό μέγεθος. Ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο προσεκτικός σχεδιασμός της δομής του εσωτερικού ελέγχου, ο οποίος πρέπει να αποσκοπεί στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των κινδύνων που απειλούν την επιχείρηση, χωρίς αυτή να επιβαρύνεται με υπέρογκα ποσά για τη διεξαγωγή του (Krishnan, 2005; Oussii & Boulila Taktak, 2018).

Η διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου παρέχει εύλογη διασφάλιση για την επίτευξη οργανωσιακών στόχων σχετικά με την αύξηση της αποδοτικότητας και λειτουργικής αποτελεσματικότητας των εταιρειών, την αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών τους

καταστάσεων, τη διασφάλιση των περιουσιακών τους στοιχείων και τη συμμόρφωση του λειτουργικού τους πλαισίου με τους ισχύοντες νόμους και κανονισμούς (Ashfaq & Rui, 2019). Συν τοις άλλοις, επισημαίνεται ότι η διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου αποτελείται από πέντε βασικά στοιχεία, που είναι τα εξής (Bruwer et al., 2017; Nogueira & Jorge, 2017):

(1) Το περιβάλλον του ελέγχου: Πρόκειται για τις εφαρμοζόμενες διαδικασίες για την πραγματοποίηση του εσωτερικού ελέγχου.

(2) Η εκτίμηση του υφιστάμενου κινδύνου: Πρόκειται για τη διαδικασία, μέσα από την οποία εντοπίζονται οι κίνδυνοι από τους οποίους απειλείται η επιχείρηση.

(3) Οι ελεγκτικές δραστηριότητες: Πρόκειται για δραστηριότητες, οι οποίες μέσω της εφαρμογής τους μετριάζουν την παρουσία των κινδύνων που έχουν κριθεί απειλητικοί για έναν οργανισμό.

(4) Πληροφορίες και επικοινωνία: Πρόκειται για τη διαδικασία ανταλλαγής πληροφοριών, που προέρχονται τόσο από το εσωτερικό όσο και από το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης.

(5) Παρακολούθηση: Πρόκειται για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των εσωτερικών ελέγχων (Bruwer et al., 2017; Nogueira & Jorge, 2017).

Τα ανωτέρω αναφερόμενα επιμέρους στοιχεία των εσωτερικών ελέγχων δεν είναι ανεξάρτητα μεταξύ τους, αλλά αλληλοεπηρεάζονται. Στο σημείο αυτό, επισημαίνεται ότι η διεξαγωγή εσωτερικού ελέγχου συνεπάγεται μία σειρά ωφελειών για τις επιχειρηματικές οντότητες (Bento et al., 2018). Τα οφέλη που προκύπτουν από τη διεξαγωγή εσωτερικού ελέγχου είναι τα εξής:

-Διαχωρισμός καθηκόντων: Οι σωστά σχεδιασμένοι εσωτερικοί έλεγχοι δύνανται να διασφαλίσουν ότι μία επιχειρηματική οντότητα διαχωρίζει επαρκώς τα καθήκοντα του ανθρώπινου δυναμικού της, παρέχοντας ένα σύστημα ελέγχων και ισορροπιών. Συν τοις άλλοις, ο σαφής διαχωρισμός αρμοδιοτήτων και καθηκόντων συμβάλλει και στη μείωση της εταιρικής απάτης (Bento et al., 2018).

-Περιορισμός της εταιρικής απάτης και των κρουσμάτων υπεξαίρεσεων: Οι αποτελεσματικοί εσωτερικοί έλεγχοι έχουν τη δυνατότητα να οδηγήσουν σε πρόβλεψη,

πρόληψη και μείωση φαινομένων εταιρικής απάτης και κλοπών (Nawawi & Salin, 2018).

-Σύνταξη έγκαιρων και ακριβών οικονομικών καταστάσεων: Οι εσωτερικοί έλεγχοι αποτελούν βοηθητικές διαδικασίες για την αξιόπιστη και αντικειμενική καταγραφή και αποτύπωση των συναλλαγών των επιχειρήσεων αφενός στα λογιστικά τους βιβλία και αφετέρου στις οικονομικές τους καταστάσεις. Αυτό συνεπάγεται την εγκυρότητα και ακρίβεια των οικονομικών καταστάσεων που τίθενται σε δημοσιότητα. Οι ακριβείς οικονομικές καταστάσεις διαδραματίζουν κομβικό ρόλο στην υποβοήθηση των διοικητικών στελεχών των εταιρειών για τη λήψη στρατηγικής σημασίας αποφάσεων (Chalmers et al., 2018).

-Περιορισμός σφαλμάτων: Στο σημείο αυτό, γίνεται αναφορά σε λογιστικής φύσεως σφάλματα, τα οποία μπορούν να αποβούν προφυλακτικά στη διαμόρφωση των σχέσεων της εταιρείας με τους πελάτες, τους προμηθευτές, και τα λοιπά συναλλακτικά μέρη της, ακόμα και με το ίδιο το ανθρώπινο δυναμικό της. Οι σωστά σχεδιασμένοι εσωτερικοί έλεγχοι είναι βοηθητικοί για τις επιχειρήσεις, στην αποτροπή και τον εντοπισμό σφαλμάτων. Η αυτοματοποίηση των ακολουθούμενων διαδικασιών και ελεγκτικών μηχανισμών που ακολουθούνται στις επιχειρήσεις, σε συνδυασμό με τα κατάλληλα επίπεδα αναθεώρησης και αξιολόγησης, δύνανται να αποτρέψουν την παρουσία σφαλμάτων στο λογιστικό σύστημα, τα οποία θα μπορούσαν να οδηγήσουν ακόμα και στην υπονόμευση της φήμης και εικόνας της εταιρείας (Amoah et al., 2017).

3.4 Η Εννοιολογική Αποσαφήνιση της Εταιρικής Απάτης

Η απάτη, εναλλακτικά ορίζεται και ως ηθελημένη παραποίηση των στοιχείων που απεικονίζονται στις επίσημες οικονομικές καταστάσεις των οργανισμών. Ωστόσο, στην υφιστάμενη βιβλιογραφία δεν εντοπίζεται κάποιος κοινά αποδεκτός ορισμός για την έννοια της εταιρικής απάτης. Ο λόγος έγκειται στην πολυπλοκότητα της συγκεκριμένης έννοιας και στις πολλές και διαφορετικές διαστάσεις που εσωκλείει.

Μία προσπάθεια εννοιολογικής αποσαφήνισης της εταιρικής απάτης έγινε στην μελέτη των Harrison et al. (2015). Οι μελετητές, όρισαν την απάτη ως μία ενσυνείδητη

παραποίηση και διαστρέβλωση των κονδυλίων που απεικονίζονται στις οικονομικές καταστάσεις των εταιρειών. Μάλιστα, επισημαίνεται ότι η εταιρική απάτη έχει ως απώτερο σκοπό την πρόκληση βλάβης στα ενδιαφερόμενα μέρη των επιχειρήσεων, όπως είναι για παράδειγμα οι μέτοχοι, οι πελάτες, προμηθευτές, οι πιστωτές, καθώς επίσης και το ίδιο το κράτος. Σε κάθε περίπτωση, τα ενδιαφερόμενα μέρη που βλάπτονται από την παρουσία εταιρικής απάτης είναι άμεσα εμπλεκόμενα με τον οργανισμό για την οικονομική και χρηματοοικονομική του εικόνα.

Μία προσπάθεια απόδοσης ορισμού στην εταιρική απάτη έγινε και από την πλευρά των Νεγκάκη & Ταχυνάκη (2012), οι οποίοι την χαρακτήρισαν συγκεκριμένα ως «οικονομική ατασθαλία». Ο ορισμός τους συνέδεσε την εταιρική απάτη με την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων, όπως ακριβώς συνέβη και στην εννοιολογική αποσαφήνιση των Harrison et al. (2015), που προ αναλύθηκε. Οι Νεγκάκης & Ταχυνάκης (2012), αναφέρονται στην εταιρική απάτη ως την εκούσια καταπάτηση των κανονιστικών και νομοθετικών πλαισίων, που οριοθετούν την δραστηριοποίηση των επιχειρήσεων και την απεικόνιση και σύνταξη των οικονομικών τους καταστάσεων. Μάλιστα, διευκρινίζουν ότι η εταιρική απάτη μπορεί να προκληθεί αφενός από το ίδιο το ανθρώπινο δυναμικό μίας επιχείρησης και αφετέρου από εξωτερικούς συνεργάτες αυτής. Επομένως, τα μέρη που προκαλούν την εταιρική απάτη μπορούν να ανήκουν είτε στο εσωτερικό είτε στο εξωτερικό περιβάλλον ενός οργανισμού. Αν το νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο καταπατάται με απώτερο σκοπό την παραποίηση των επιπέδων κερδοφορίας μίας εταιρείας, τότε αυτό ενέχει ως απότοκο την άμεση εξαπάτηση των εμπλεκόμενων και ενδιαφερόμενων μερών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιου είδους εταιρικής απάτης είναι η φοροδιαφυγή. Όμως, υπάρχουν και οι περιπτώσεις που εταιρική απάτη έχει ως σκοπό την κάλυψη προσωπικών συμφερόντων των ανθρώπων που τη πραγματοποιούν, προκαλώντας ακόμα και ζημιά -οικονομική ή υλική- στον ίδιο τον οργανισμό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιου είδους εταιρικής απάτης είναι η υπεξαίρεση περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας. Σε κάθε περίπτωση, τα αποτελέσματα της εταιρικής απάτης δεν μπορούν να συμβαδίζουν με τον νόμο.

Το Αμερικάνικο Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών (AICPA) και το πρότυπο (SAS) 99, ορίζουν την εταιρική απάτη ως μία πράξη πραγματοποιούμενη εκ σκοπιμότητας, η οποία επιφέρει ως άμεση συνέπεια τη διαστρεβλωμένη απεικόνιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και τη λανθασμένη οικονομική θέση ενός

οργανισμού. Πρόκειται για μία πράξη που αποσκοπεί στη χειραγώγηση των υφιστάμενων πληροφοριών και δεδομένων, τα οποία χρησιμοποιούνται για τη διαμόρφωση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, οι οποίες υπόκεινται σε δημοσιότητα σύμφωνα με τους ισχύοντες νόμους και κανονισμούς (AICPA, 2020).

Σύμφωνα με το ACFE (2020) η εταιρική απάτη μπορεί να αντικατοπτρίζεται μέσα από δύο τύπους σφαλμάτων. Η πρώτη κατηγορία σφαλμάτων αφορά τη λανθασμένη απεικόνιση χρηματοοικονομικών δεδομένων. Αυτό συνεπάγεται την ελλιπή και λανθασμένη παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των εταιρειών, η οποία δεν ακολουθεί τα οριζόμενα στους ισχύοντες νόμους και κανονισμούς και δεν ακολουθεί τις παγκόσμια αποδεκτές λογιστικές αρχές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα του συγκεκριμένου τύπου εταιρικής απάτης είναι οι παραλείψεις συγκεκριμένων ποσών, που καταλήγουν να μην απεικονίζονται στις οικονομικές καταστάσεις των εταιρειών, καθώς επίσης και οι ακούσιες ανακρίβειες και τροποποιήσεις των λογιστικών τους βιβλίων και στοιχείων, οι οποίες οδηγούν στην λανθασμένη και ανεπαρκή ακολούθηση των λογιστικών προτύπων και αρχών. Απώτερος σκοπός, σε κάθε περίπτωση, είναι η εξαπάτηση τρίτων μερών. Η δεύτερη μορφή εταιρικής απάτης είναι η κατάχρηση και υπεξαίρεση των περιουσιακών στοιχείων ενός οργανισμού. Στην προκειμένη περίπτωση, δύνανται να υπεξαίρεθούν τα ρευστά διαθέσιμα ενός οργανισμού ή ακόμα και πάγια περιουσιακά στοιχεία του. Πρόκειται για οποιοδήποτε στοιχείο απεικονίζεται στο ενεργητικό των οικονομικών καταστάσεων της εταιρείας. Στην προκειμένη περίπτωση, επομένως, η εννοιολογική αποσαφήνιση της εταιρικής απάτης, όπως προσεγγίστηκε από το ACFE (2020), προσομοιάζει με την αντίστοιχη προσέγγιση που έγινε από τους Νεγκάκη & Ταχυνάκη (2012).

3.5 Οι Αιτίες της Εταιρικής Απάτης

Η έρευνα που διεξήχθη από τον Cressey (1950) αποσκοπούσε στον προσδιορισμό των αιτίων, για τις οποίες πραγματοποιούνται εταιρικές απάτες. Ο Cressey (1950) συνέλεξε τα ερευνητικά δεδομένα του μέσα από συνολικά 250 συνεντεύξεις φυλακισμένων που ήταν εμπλεκόμενοι σε περιστατικά εταιρικής απάτης. Τα ερευνητικά αποτελέσματα κατέληξαν στη διαμόρφωση τριών συγκεκριμένων παραγόντων, η παρουσία των

οποίων οδηγεί τα άτομα στην εταιρική απάτη. Πρόκειται για τους εξής τρεις αιτιολογικούς παράγοντες:

-Κίνητρο (Motivation): Πρόκειται για το κίνητρο που έχει ο άνθρωπος και τον ωθεί στη διάπραξη εταιρικής απάτης. Τα κίνητρα αυτά δεν προσομοιάζουν, αλλά διαφοροποιούνται από άνθρωπο σε άνθρωπο. Από την πλευρά του Cressey (1950), επισημάνθηκαν κίνητρα κοινωνικά, πολιτικά, ψυχολογικά και οικονομικά, αλλά και κίνητρα που οδηγούν το άτομο σε προσωπική καταξίωση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το προσωπικό κέρδος που αποκομίζει ο άνθρωπος που διαπράττει την εταιρική απάτη, προκειμένου να καλύψει τις βασικές και βιοποριστικές του ανάγκες ή απλώς να ικανοποιήσει τον εγωισμό του.

- Ευκαιρία (Opportunity): Η εταιρική απάτη δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί εάν δεν εντοπιστεί εύκαιρο περιβάλλον από την πλευρά των ατόμων που θα τη διαπράξουν. Για τον λόγο αυτόν, στις συνηθέστερες περιπτώσεις, οι εταιρικές απάτες διαπράττονται από ανθρώπους που γνωρίζουν το αντίστοιχο αντικείμενο. Επί παραδείγματι, αν εταιρική απάτη αφορά παραποίηση οικονομικών καταστάσεων, τότε αυτή συνήθως πραγματοποιείται από ανθρώπους που εμπλέκονται άμεσα με τη σύνταξη και διαμόρφωση αυτών. Αν ομιλούμε περί εταιρικής απάτης που αφορά την υπεξαίρεση περιουσιακών στοιχείων ενός οργανισμού, τότε αυτή συνήθως διαπράττεται από άτομα που γνωρίζουν τις συναλλακτικές δραστηριότητες του οργανισμού, το καθημερινό λειτουργικό του πλαίσιο και τις εσωτερικές ακολουθούμενες διαδικασίες. Επιπροσθέτως, πρόσφορο έδαφος για την πραγματοποίηση εταιρικής απάτης διαμορφώνεται κι από την άσκηση ελλιπούς ελέγχου από την πλευρά των διοικητικών στελεχών των οργανισμών ή από την πλευρά των κρατικών ελεγκτικών μηχανισμών. Η έλλειψη σαφήνειας στις δομές της εταιρικής διακυβέρνησης ενός οργανισμού αποτελεί έναν επιπρόσθετο χαρακτηριστικό παράγοντα διαμόρφωσης ευκαιριών που διευκολύνουν την παρουσία εταιρικής απάτης.

-Εκλογίκευση (Rationalization): Ο τελευταίος αιτιολογικός παράγοντας που επισημάνθηκε από τον Cressey (1950) και αφορά τη διάπραξη εταιρικής απάτης, είναι η εκλογίκευση, δηλαδή η δικαιολόγηση της πράξης τους. Χαρακτηριστικά, στην έρευνα του Cressey (1950), επισημάνθηκε ότι οι άνθρωποι που έχουν διαπράξει εταιρικές απάτες δεν αυτοπροσδιορίζονται ως εγκληματίες, αλλά αντιθέτως, θεωρούν ότι εξακολουθούν να είναι δίκαιοι και τίμιοι. Στις συνηθέστερες περιπτώσεις, δικαιολογούν την πράξη τους αποδίδοντάς την στην ύπαρξη απόλυτης ανάγκης.

Αξιοπρόσεκτο είναι το γεγονός ότι οι άνθρωποι που έχουν εμπλακεί στη διάπραξη εταιρικής απάτης γνωρίζουν τον παράνομο χαρακτήρα αυτής, αλλά είναι πεπεισμένοι ότι θα αποκαταστήσουν την τάξη και θα καλύψουν μελλοντικά την ζημιά που προκάλεσαν.

3.6 Παραδείγματα Εταιρικής Απάτης

Το πρώτο χαρακτηριστικό παράδειγμα εταιρικής απάτης είναι αυτό της εταιρείας διαχείρισης αποβλήτων «Waste Management», η οποία είχε ως έδρα δραστηριοποίησης το Χιούστον. Το σκάνδαλο διαδραματίστηκε το έτος 1998 και αφορούσε την απεικόνιση εικονικών κερδών της τάξεων των 1,7 δις δολαρίων. Στο συγκεκριμένο σκάνδαλο ήταν εμπλεκόμενοι ο ιδρυτής και διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας, Dean L. Buntrock, καθώς επίσης και άλλα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της. Ο εσωτερικός έλεγχος είχε ανατεθεί στην εταιρεία Arthur Andersen. Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου σκανδάλου εταιρικής απάτης, η εταιρεία αύξησε εικονικά το χρονικό διάστημα απόσβεσης των ακίνητων περιουσιακών στοιχείων της, των εγκαταστάσεων και των εξοπλισμών της, ώστε να απεικονίζονται μικρότερα ποσά αποσβέσεων στις ετήσιες οικονομικές της καταστάσεις. Σκάνδαλο αποκαλύφθηκε όταν ο νέος διευθύνων σύμβουλος και ορισμένα ακόμα μέλη του διοικητικού συμβουλίου προέβησαν σε έλεγχο των λογιστικών βιβλίων της εταιρείας. Η συνέπεια ήταν η επιβολή προστίμου της τάξεως των 457 εκατομμυρίων δολαρίων στον Dean L. Buntrock και της τάξεως των 7 εκατομμυρίων δολαρίων στην Arthur Andersen (Mintz, 2013).

Ένα ακόμα χαρακτηριστικό παράδειγμα εταιρικής απάτης είναι αυτό της Enron, που διαδραματίστηκε το 2001. Η Enron ήταν εταιρεία πωλήσεις εμπορευμάτων, ενέργειας και παροχής υπηρεσιών, με έδρα δραστηριοποίησης το Χιούστον. Ως αποτέλεσμα του εταιρικού σκανδάλου, οι μέτοχοι οδηγήθηκαν στην απώλεια 74 δις δολαρίων, ενώ χιλιάδες άνθρωποι κατέληξαν να χάσουν τη δουλειά τους. Οι βασικοί εμπλεκόμενοι στη συγκεκριμένη εταιρική απάτη ήταν ο διευθύνων σύμβουλος, Jeff Skilling και ο πρώην διευθύνων σύμβουλος, Ken Lay. Η συγκεκριμένη εταιρική απάτη αφορούσε απόκρυψη χρεών από τις οικονομικές καταστάσεις. Η εταιρική απάτη αποκαλύφθηκε

όταν η υψηλή τιμή των μετοχών κίνησε υποψίες. Ως συνέπεια της εταιρικής απάτης, ο Skilling φυλακίστηκε για 24 χρόνια και η εταιρεία κήρυξε πτώχευση. Τον εσωτερικό έλεγχο της εταιρείας είχε αναλάβει η Arthur Andersen, η οποία επίσης ενοχοποιήθηκε (Petra & Spieler, 2020).

Ένα ακόμα παράδειγμα εταιρικού σκανδάλου είναι αυτό της εταιρείας τηλεπικοινωνιών Worldcom, το έτος 2002. Η εταιρική απάτη αφορούσε απεικόνιση περιουσιακών στοιχείων μεγαλύτερης αξίας από της πραγματικής, της τάξεως 11 δις δολαρίων. Η απεικόνιση αυτή έγινε με ψευδείς λογιστικές εγγραφές. Ως αποτέλεσμα του εταιρικού σκανδάλου ήταν η πρόκληση ζημιάς της τάξεως των 180 δις δολαρίων για το επενδυτικό κοινό και 30.000 απώλειες θέσεων εργασίας. Ο κύριος εμπλεκόμενος ήταν ο διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας, Bernie Ebbers. Η απάτη αποκαλύφθηκε από το τμήμα εσωτερικού ελέγχου. Ως αποτέλεσμα αυτής, ο διευθύνων σύμβουλος απολύθηκε, ο μέχρι πρότινος εσωτερικός ελεγκτής παραιτήθηκε και η εταιρεία πτώχευσε. Μάλιστα, ο Ebbers καταδικάστηκε σε 25 χρόνια φυλάκιση για εταιρική απάτη (Petra & Spieler, 2020).

Επιπρόσθετο χαρακτηριστικό παράδειγμα εταιρικής απάτης είναι αυτό της παγκόσμιας εταιρείας χρηματοοικονομικών υπηρεσιών Lehman Brothers, το έτος 2008. Στο πλαίσιο της εν λόγω εταιρικής απάτης, είχαν καλυφθεί δάνεια που ξεπερνούσαν τα 50 δις δολάρια και εν τέλει, αυτά μετατράπηκαν σε πωλήσεις αυξάνοντας τον κύκλο εργασιών της εταιρείας. Βασικά εμπλεκόμενα μέρη ήταν διοικητικά στελέχη της εταιρείας, καθώς και η εταιρεία που είχε αναλάβει τον εσωτερικό έλεγχο που ήταν η Ernst & Young. Το σκάνδαλο αποκαλύφθηκε όταν η εταιρεία πτώχευσε (Hussain, 2020).

Τέλος, ακόμα ένα παράδειγμα δίνεται από την εταιρική απάτη της κινεζικής εταιρείας παροχής υπηρεσιών πληροφορικής και λογιστικής, με την επωνυμία Satyam. Η εταιρική απάτη αποκαλύφθηκε το 2009 και αφορούσε την ψευδή αύξηση εσόδων της εταιρείας κατά 1,5 δις δολάρια. Βασικό εμπλεκόμενο μέρος της εταιρικής απάτης ήταν ο ιδρυτής και πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της εταιρείας, Ramalinga Raju. Η εταιρική απάτη αποκαλύφθηκε όταν ο ίδιος την ομολόγησε στέλνοντας επιστολή στο Διοικητικό Συμβούλιο (Gautam, 2014).

3.7 Συμπεράσματα

Συγκεφαλαιώνοντας, τις τελευταίες δεκαετίες οι περιπτώσεις της λογιστικής απάτης μέσω της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων κάνουν ολόένα και μεγαλύτερη την εμφάνισή τους τόσο παγκοσμίως όσο και στην Ελλάδα. Η πρόληψη τέτοιου είδους πράξεων αποτελεί το σημαντικότερο μέτρο καταστολής, γι' αυτό κρίνεται σημαντική η ύπαρξη ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου που θα συμβάλει στην αποφυγή και τον εντοπισμό φαινομένων εταιρικής δολιοφθοράς και απάτης.

Κεφάλαιο 4. Μεθοδολογία και Αποτελέσματα Έρευνας

4.1 Το Πλαίσιο της Έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση του βαθμού στον οποίο ο εσωτερικός έλεγχος συμβάλλει και είναι αρμόδιος στην ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Η κάλυψη του συγκεκριμένου ερευνητικού σκοπού γίνεται μέσω της διεξαγωγής πρωτογενούς ποσοτικής έρευνας, που βασίζεται σε ένα απόλυτα δομημένο ερωτηματολόγιο που απαρτίζεται μόνο από κλειστές ερωτήσεις. Ο λόγος για τον οποίο επιλέχθηκε ο συγκεκριμένος τύπος έρευνας είναι διττός. Από τη μία πλευρά, τα ερευνητικά ερωτήματα στα οποία επιδιώκεται απάντηση από την παρούσα διπλωματική εργασία, όπως αυτά παρατέθηκαν στο Κεφάλαιο 1 αυτής, κρίθηκε ότι απαντώνται πληρέστερα μέσω ποσοτικής στατιστικής ανάλυσης. Από την άλλη πλευρά, θεωρήθηκε ότι είναι εφικτή η πρόσβαση σε επαρκές ερευνητικό δείγμα το οποίο θα απαντήσει στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου.

4.2 Ερευνητικό Δείγμα και Δειγματοληψία

Το ερευνητικό δείγμα απαρτίζεται από συνολικά 178 στελέχη και εργαζομένους στο λογιστήριο και στο τμήμα εσωτερικού ελέγχου ελληνικών επιχειρήσεων που προέρχονται από πολλούς και διαφορετικούς κλάδους. Μοναδικό περιοριστικό μέτρο για τη συμμετοχή των ατόμων στο ερευνητικό δείγμα της παρούσας έρευνας ήταν η επαγγελματική τους ενασχόληση στο λογιστήριο ή στο τμήμα εσωτερικού ελέγχου των επιχειρήσεων για τις οποίες εργάζονται, ή ακόμα και από την πλευρά τους στελέχωση διοικητικών θέσεων εργασίας. Επομένως, δεν τέθηκαν περιοριστικά κριτήρια που είναι συνυφασμένα με το φύλο, την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο ή τα έτη προϋπηρεσίας των συμμετεχόντων.

Η μέθοδος δειγματοληψίας που ακολουθήθηκε είναι η λεγόμενη δειγματοληψία ευκολίας, σε συνδυασμό με τη μέθοδο της χιονοστιβάδας. Αφενός, μέσω της δειγματοληψίας ευκολίας, στην έρευνα είναι δυνατόν να συμμετέχουν άνθρωποι που είναι διαθέσιμοι τη στιγμή της αποστολής του ερωτηματολογίου και οι οποίοι επιθυμούν να αποτελέσουν μέρος του ερευνητικού δείγματος εθελοντικά. Αφετέρου, μέσω της μεθόδου της χιονοστιβάδας, ο ερευνητής έχει την ευχέρεια να παροτρύνει άτομα που συμμετέχουν στο ερευνητικό δείγμα, να προωθήσουν το ερωτηματολόγιο σε γνωστούς και συναδέλφους τους, που πληρούν τα αξιολογικά κριτήρια της συμμετοχής αυτής. Αμφότερες οι μέθοδοι δειγματοληψίας είναι έγκυρες και διασφαλίζουν την συγκέντρωση μεγαλύτερου ερευνητικού δείγματος σε συντομότερο χρονικό διάστημα, κάτι το οποίο κρίνεται πολύ σημαντικό για την ολοκλήρωση μίας χρονικά οριοθετημένης διπλωματικής εργασίας όπως η παρούσα.

4.3 Ερευνητικό Εργαλείο

Το ερευνητικό δείγμα είναι ένα δομημένο ερωτηματολόγιο κλειστών ερωτήσεων. Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από πέντε διαφορετικά μέρη ερωτημάτων. Παρατίθεται στο Παράρτημα Ι. Πιο αναλυτικά, το πρώτο μέρος έχει δημογραφικά και λοιπά στοιχεία για το ερευνητικό δείγμα και για τις επιχειρήσεις στις οποίες απασχολούνται οι συμμετέχοντες. Αποτελείται από επτά ερωτήσεις κλειστού τύπου. Το δεύτερο μέρος αποσκοπεί στη συλλογή πληροφοριών για την εμφάνιση περιστατικών εταιρικής απάτης. Αποτελείται από δύο ερωτήσεις 5-βάθμιας κλίμακας Likert. Το τρίτο μέρος αποσκοπεί στη συλλογή πληροφοριών για την αξιοποίηση του εσωτερικού ελέγχου στην ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης και απαρτίζεται από οκτώ ερωτήσεις 5-βάθμιας κλίμακας Likert. Το τέταρτο μέρος αποσκοπεί στη συλλογή πληροφοριών αφενός για τα λειτουργικά μέτρα και αφετέρου για τα λογισμικά μέτρα που υιοθετούνται από την πλευρά των επιχειρήσεων για την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Το σκέλος των λειτουργικών μέτρων απαρτίζεται από εννέα ερωτήσεις 5-βάθμιας κλίμακας Likert και το σκέλος των λογισμικών μέτρων απαρτίζεται από πέντε ερωτήσεις 5-βάθμιας κλίμακας Likert. Το πέμπτο και τελευταίο μέρος του ερωτηματολογίου αποσκοπεί στη συλλογή πληροφοριών για τις πεποιθήσεις

των συμμετεχόντων για την ευθύνη του εσωτερικού ελεγκτή στην ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Αποτελείται από πέντε ερωτήσεις 5-βάθμιας κλίμακας Likert.

4.4 Συλλογή Ερευνητικών Δεδομένων

Η συλλογή των ερευνητικών δεδομένων έγινε διαδικτυακά μέσω της χρήσης της πλατφόρμας Google Forms. Αφού λήφθηκε η έγκριση του επιβλέποντος καθηγητή για το ερευνητικό εργαλείο, τότε αυτό μεταφέρθηκε στο Google Forms και στη συνέχεια εστάλη διαδικτυακά στον ερευνητικό πληθυσμό. Τα ερευνητικά δεδομένα συλλέγονται σε πραγματικό χρόνο από τη πλατφόρμα αυτήν και εν τέλει, λήφθηκαν συγκεντρωτικά μέσω ενός αυτόματου διαμορφωμένου αρχείου excel. Πριν καταχωρηθούν στο SPSS, ακολούθησε η διαδικασία της κωδικοποίησης, στο πλαίσιο της οποίας μετατράπηκαν οι λέξεις σε αριθμούς.

4.5 Ερευνητική Ηθική

Για την ολοκλήρωση της έρευνας αυτής καλύφθηκαν όλα τα ζητήματα ερευνητικής ηθικής και δεοντολογίας. Αναλυτικότερα, οι παραλήπτες του ερωτηματολογίου ενημερώθηκαν για τον εθελοντικό χαρακτήρα της συμμετοχής τους, καθώς επίσης και για τον σκοπό της έρευνας αλλά και για το πού προορίζεται η χρήση των ερευνητικών αποτελεσμάτων. Ενημερώθηκαν, επίσης, ότι είχαν ανά πάσα στιγμή το δικαίωμα να εγκαταλείψουν τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου απλά αποχωρώντας από την σελίδα αυτού, χωρίς να χρειαστεί να δώσουν περαιτέρω εξηγήσεις. Τέλος, ενημερώθηκαν για την απόλυτη διατήρηση της ανωνυμίας τους και για την ασφάλεια των προσωπικών και ευαίσθητων δεδομένων τους. Άλλωστε, γι' αυτό το λόγο, μέσω του ερωτηματολογίου δεν τους ζητήθηκαν προσωπικά στοιχεία, ούτε δικά τους αλλά ούτε και των επιχειρήσεων στις οποίες απασχολούνται.

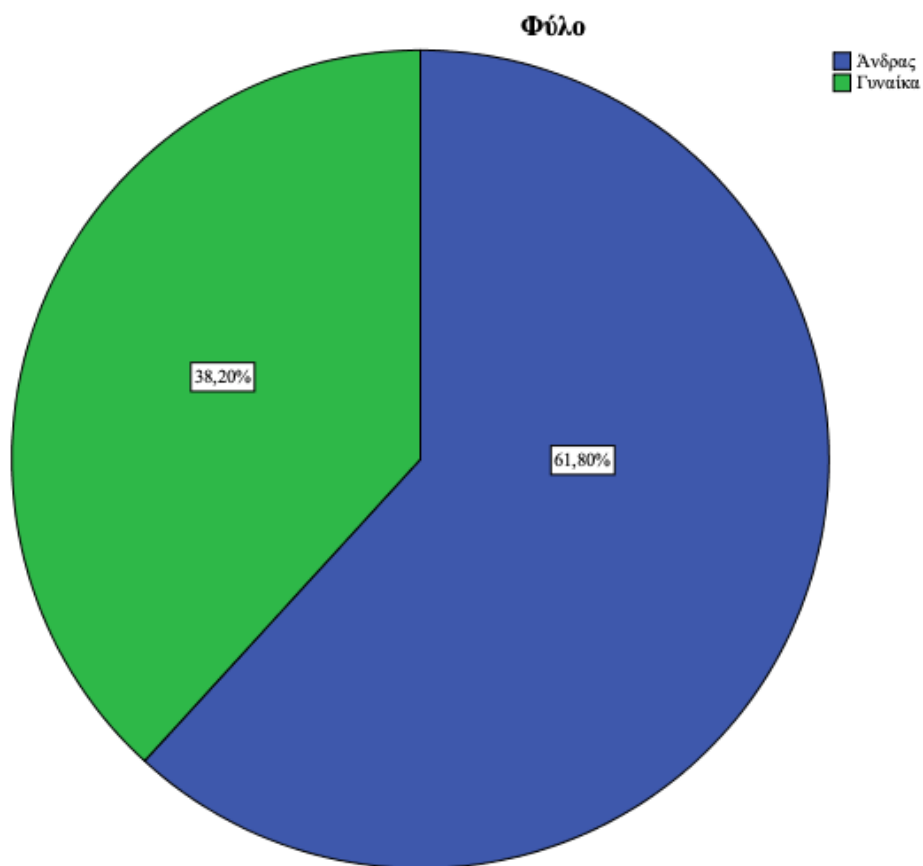
4.6. Αποτελέσματα Έρευνας και Συζήτηση

4.6.1 Δημογραφικά

Ακολουθεί η παράθεση των αποτελεσμάτων των δημογραφικών χαρακτηριστικών του ερευνητικού δείγματος και των πληροφοριών που συνάδουν με την επιχείρηση απασχόλησής τους, αφενός μέσω πινάκων και αφετέρου μέσω διαγραμμάτων.

Πίνακας 1. Φύλο

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστική Συχνότητα
Άνδρας	110	61,8	61,8	61,8
Γυναίκα	68	38,2	38,2	100,0
Σύνολο	178	100,0	100,0	

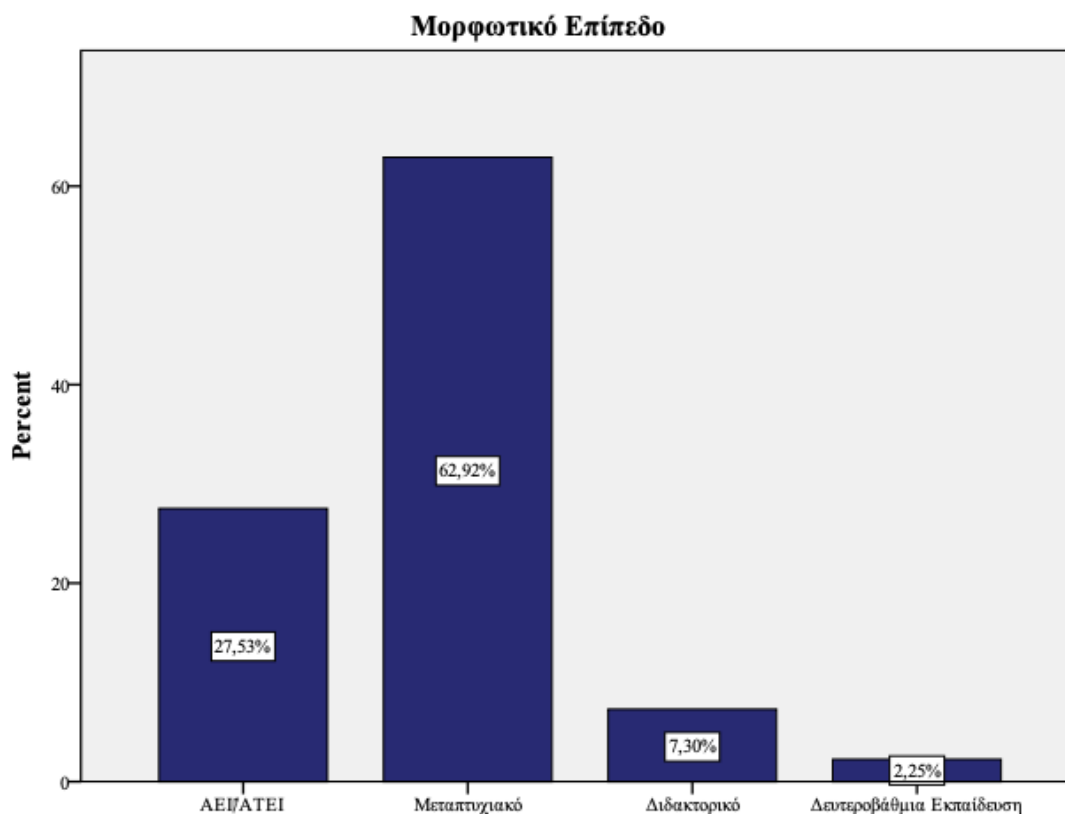

Διάγραμμα 1. Φύλο

Από τα παραπάνω δεδομένα προκύπτει ότι η πλειοψηφία του 61,8% των συμμετεχόντων στην παρούσα έρευνα είναι άντρες και το υπόλοιπο 38,2% είναι γυναίκες.

Πίνακας 2. Μορφωτικό Επίπεδο

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστική Συχνότητα
ΑΕΙ/ΑΤΕΙ	49	27,5	27,5	27,5
Μεταπτυχιακό	112	62,9	62,9	90,4
Διδακτορικό	13	7,3	7,3	97,8
Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	4	2,2	2,2	100,0
Σύνολο	178	100,0	100,0	

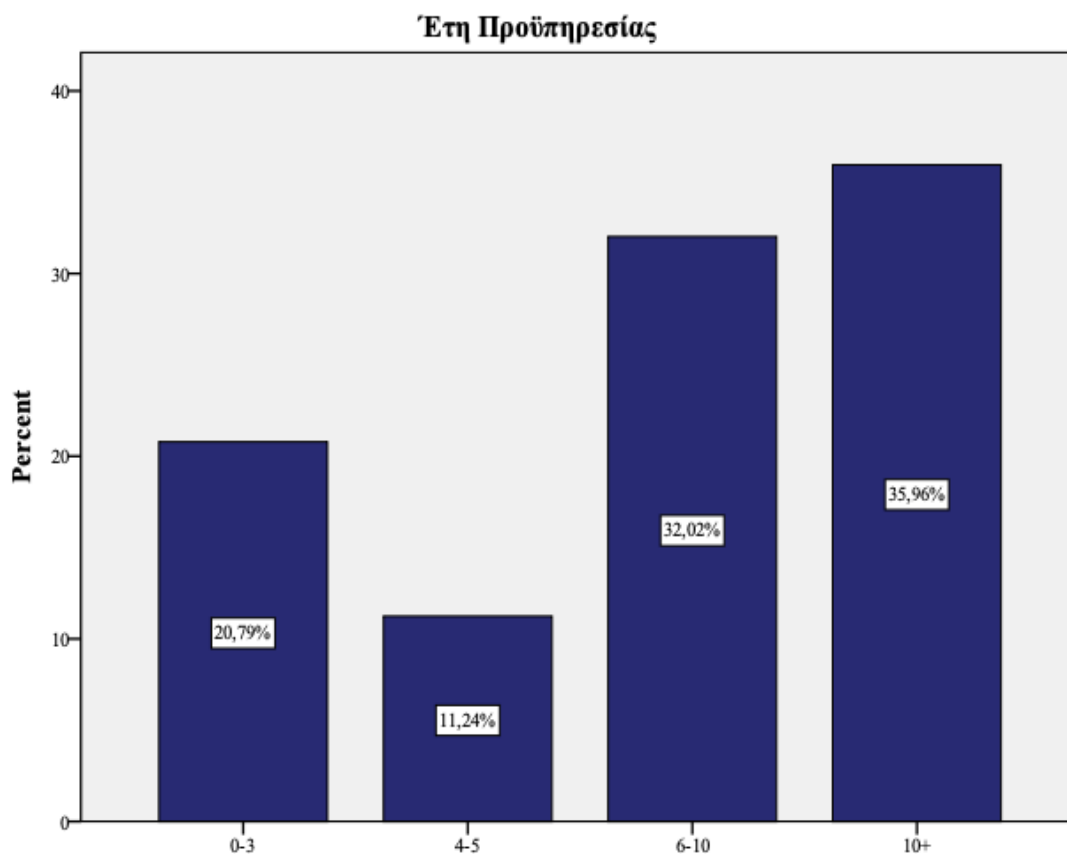
Διάγραμμα 2. Μορφωτικό Επίπεδο

Τα παραπάνω δεδομένα δείχνουν ότι το μεγαλύτερο ποσοστό, που αντιστοιχεί στο 62,9% των συμμετεχόντων, είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου. Στη συνέχεια, το αμέσως μεγαλύτερο ποσοστό είναι το 27,5% του ερευνητικού δείγματος που δήλωσαν κατοχή πτυχίου ΑΕΙ ή ΑΤΕΙ. Στη συνέχεια, ακολουθούν οι δύο μειοψηφίες, αφενός του 7,3% που αντιστοιχεί στους συμμετέχοντες που κατέχουν διδακτορικό τίτλο και αφετέρου του 2,2% που αντιστοιχεί στους συμμετέχοντες που είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Πίνακας 3. Έτη Προϋπηρεσίας

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστική Συχνότητα
0-3	37	20,8	20,8	20,8
4-5	20	11,2	11,2	32,0

6-10	57	32,0	32,0	64,0
10+	64	36,0	36,0	100,0
Σύνολο	178	100,0	100,0	

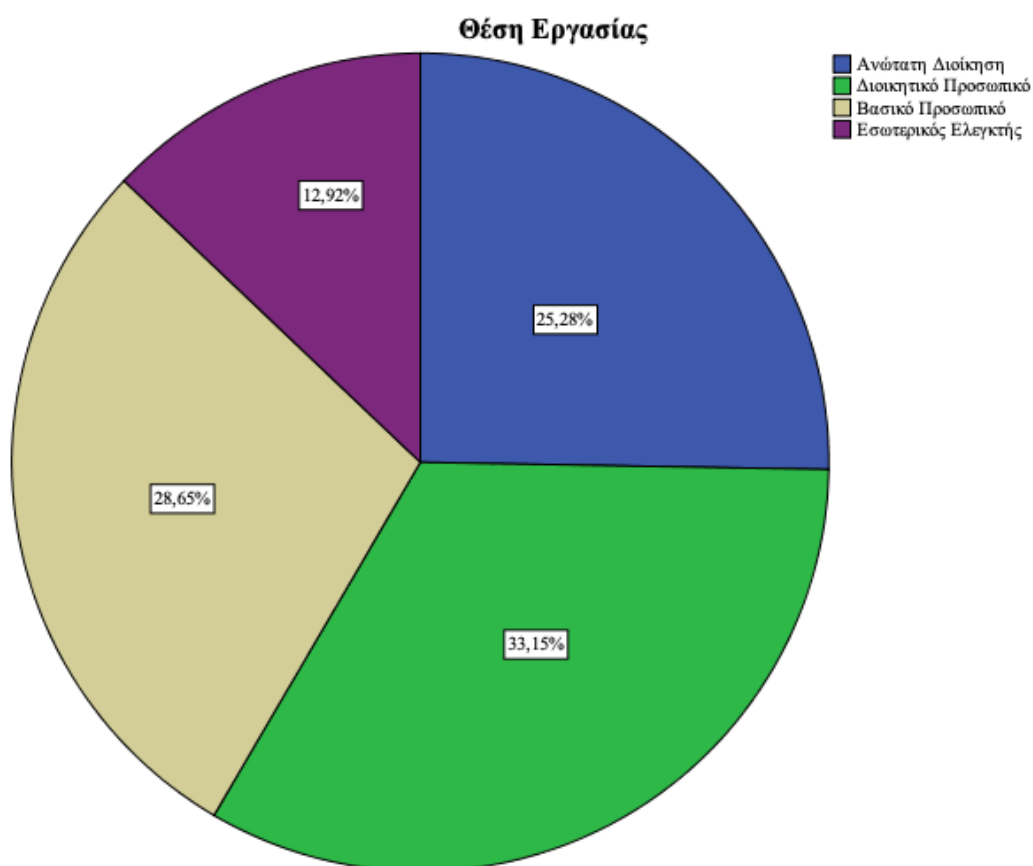

Διάγραμμα 3. Έτη Προϋπηρεσίας

Τα παραπάνω ερευνητικά αποτελέσματα δείχνουν ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του ερευνητικού δείγματος, που αντιστοιχεί στο 36% των συμμετεχόντων, έχουν περισσότερα από 10 χρόνια προϋπηρεσίας. Στη συνέχεια, το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό, αντιστοιχεί στο 32% των συμμετεχόντων, που δήλωσαν ότι τα χρόνια προϋπηρεσίας τους κυμαίνονται μεταξύ 6-10. Κατόπιν, ακολουθεί το 20,8% του ερευνητικού δείγματος, που αποτελείται από άτομα που δήλωσαν ότι δεν έχουν περισσότερα από τρία χρόνια προϋπηρεσία. Τέλος, το χαμηλότερο ποσοστό, αντιστοιχεί στο 11,2% των συμμετεχόντων, που δήλωσαν προϋπηρεσία μεταξύ 4-5 ετών.

Πίνακας 4. Θέση Εργασίας

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστική Συχνότητα
Ανώτατη Διοίκηση	45	25,3	25,3	25,3
Διοικητικό Προσωπικό	59	33,1	33,1	58,4
Βασικό Προσωπικό	51	28,7	28,7	87,1
Εσωτερικός Ελεγκτής	23	12,9	12,9	100,0
Σύνολο	178	100,0	100,0	

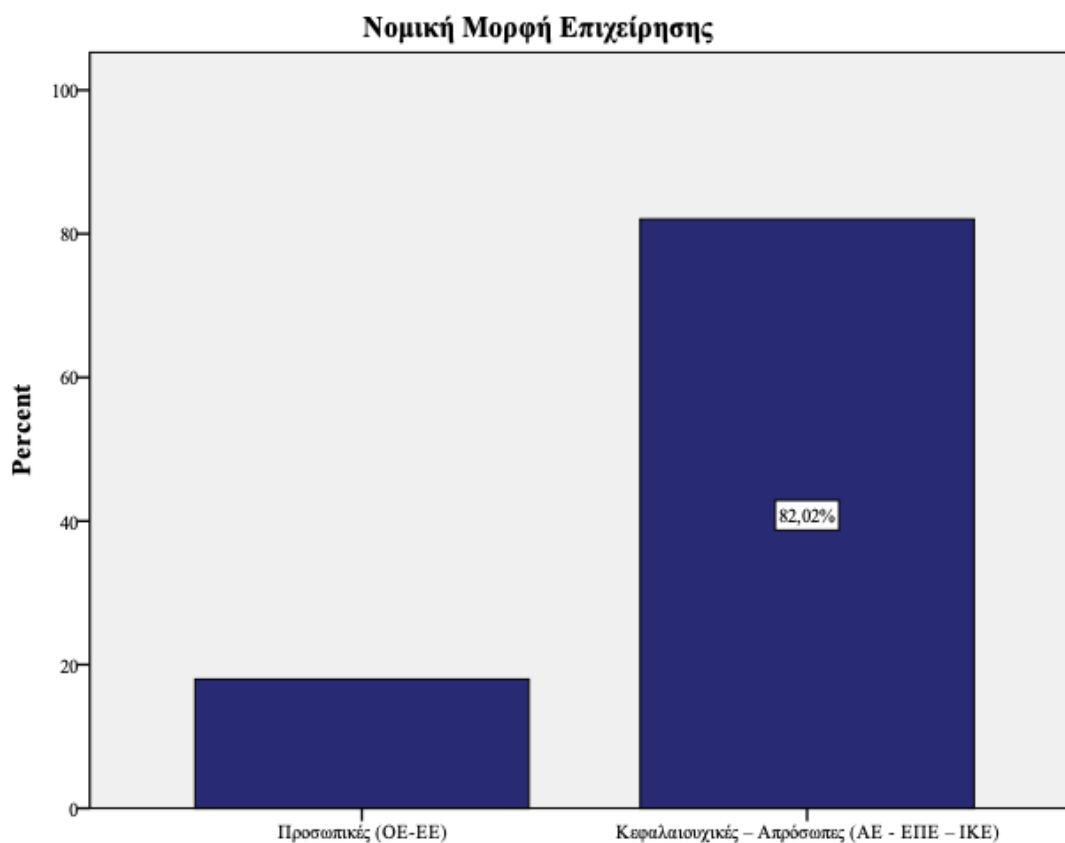

Διάγραμμα 4. Θέση Εργασίας

Τα ανωτέρω ερευνητικά αποτελέσματα δείχνουν ότι το υψηλότερο ποσοστό αντιστοιχεί στο 33,1% των συμμετεχόντων, που δήλωσαν ότι εργάζονται στο διοικητικό προσωπικό. Το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό, αντιστοιχεί στο 28,7% των συμμετεχόντων που δήλωσαν ότι εργάζονται στο βασικό προσωπικό. Στη συνέχεια, ακολουθεί το 25,3% των συμμετεχόντων που δήλωσαν ότι η θέση εργασίας τους υπάγεται στο πλαίσιο της ανώτατης διοίκησης. Τέλος, το χαμηλότερο ποσοστό αντιστοιχεί στο 12,9% των συμμετεχόντων που δήλωσαν ότι η θέση εργασίας τους υπάγεται στο τμήμα εσωτερικού ελέγχου.

Πίνακας 5. Νομική Μορφή Επιχείρησης

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστική Συχνότητα
Προσωπικές (ΟΕ-ΕΕ)	32	18,0	18,0	18,0
Κεφαλαιουχικές – Απρόσωπες (ΑΕ - ΕΠΕ – ΙΚΕ)	146	82,0	82,0	100,0
Σύνολο	178	100,0	100,0	

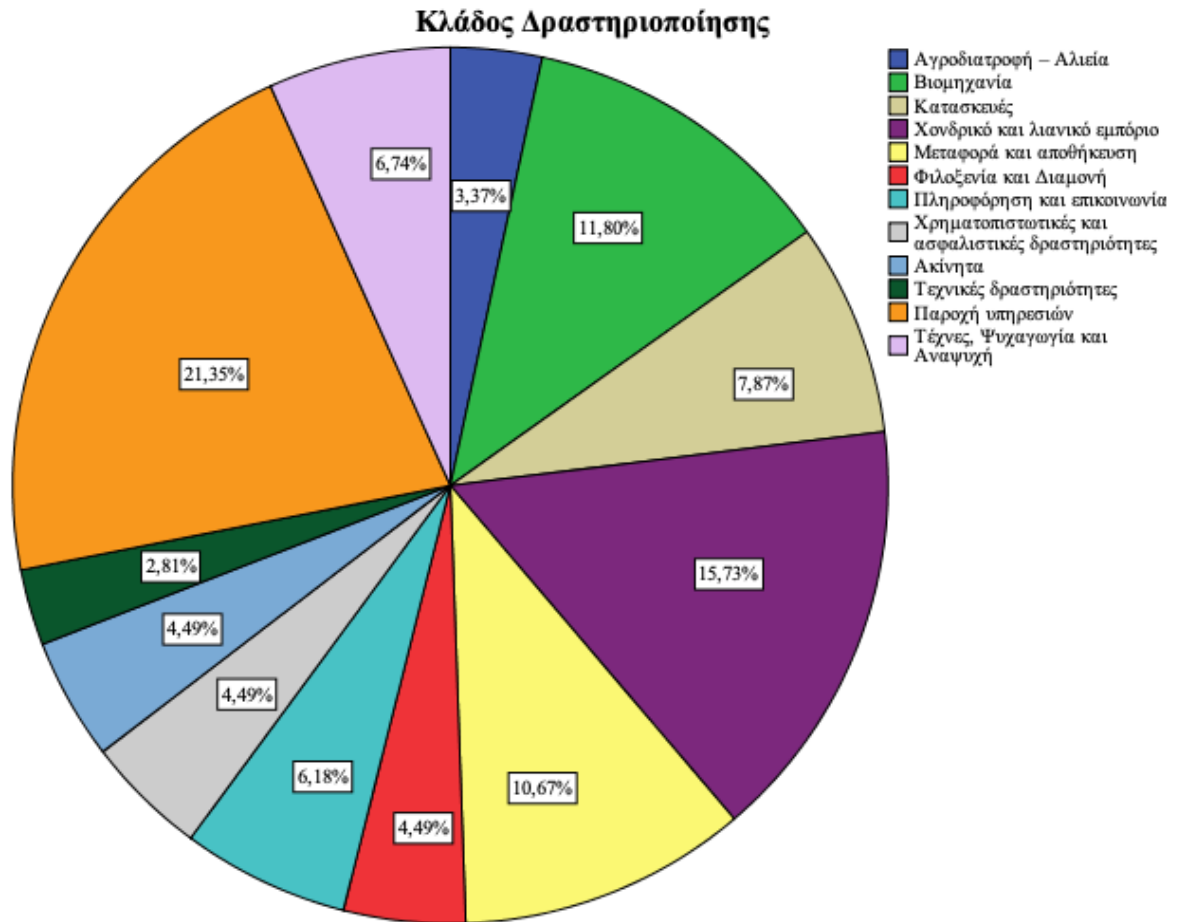
Διάγραμμα 5. Νομική Μορφή Επιχείρησης

Τα παραπάνω αποτελέσματα δείχνουν ότι η συντριπτική πλειοψηφία του 82% των επιχειρήσεων στις οποίες εργάζονται οι συμμετέχοντες φέρουν νομική μορφή κεφαλαιουχικής εταιρίας. Το υπόλοιπο 18% των περιπτώσεων υπάγεται στην κατηγορία των προσωπικών εταιρειών.

Πίνακας 6. Κλάδος Δραστηριοποίησης

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστική Συχνότητα
Αγροδιατροφή – Αλιεία	6	3,4	3,4	3,4
Βιομηχανία	21	11,8	11,8	15,2
Κατασκευές	14	7,9	7,9	23,0

Χονδρικό και λιανικό εμπόριο	28	15,7	15,7	38,8
Μεταφορά και αποθήκευση	19	10,7	10,7	49,4
Φιλοξενία και Διαμονή	8	4,5	4,5	53,9
Πληροφόρηση και επικοινωνία	11	6,2	6,2	60,1
Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	8	4,5	4,5	64,6
Ακίνητα	8	4,5	4,5	69,1
Τεχνικές δραστηριότητες	5	2,8	2,8	71,9
Παροχή υπηρεσιών	38	21,3	21,3	93,3
Τέχνες, Ψυχαγωγία και Αναψυχή	12	6,7	6,7	100,0
Σύνολο	178	100,0	100,0	

Διάγραμμα 6. Κλάδος Δραστηριοποίησης

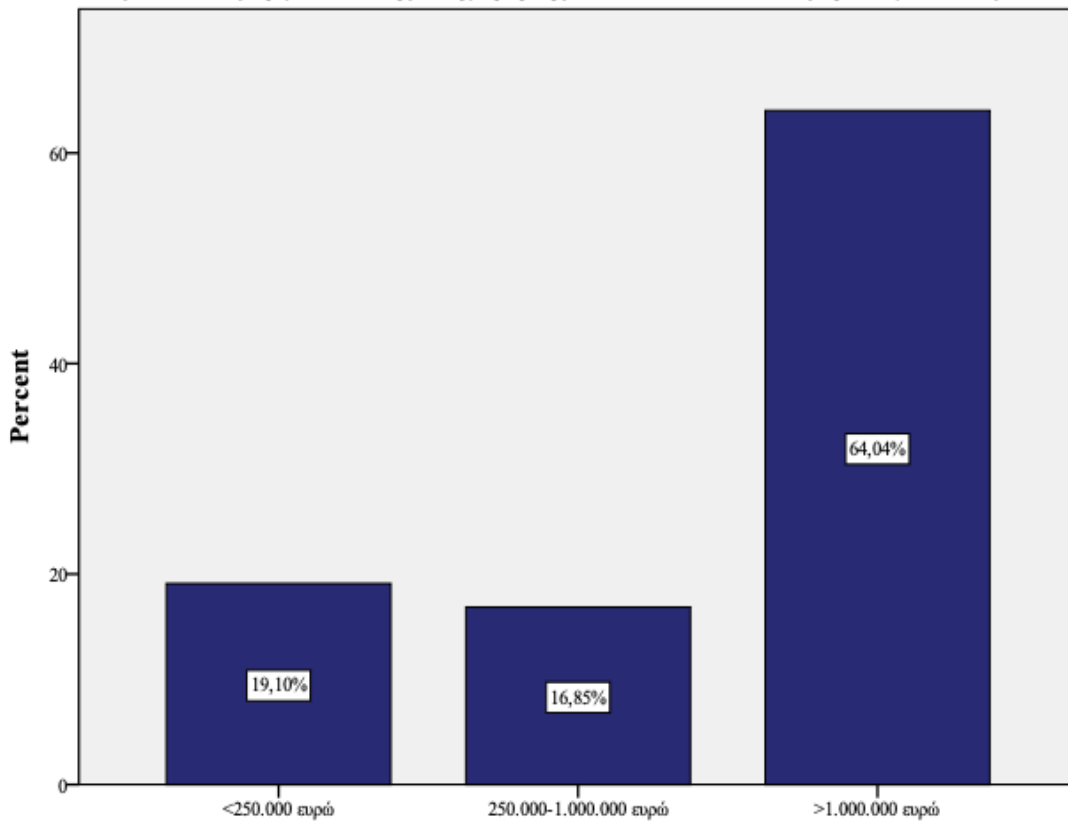
Τα ανωτέρω παρατιθέμενα ερευνητικά αποτελέσματα δείχνουν ότι το υψηλότερο ποσοστό, αντιστοιχεί στο 21,3% των συμμετεχόντων που δήλωσαν ότι οι επιχειρήσεις στις οποίες απασχολούνται υπάγονται στον κλάδο της παροχής υπηρεσιών. Στη συνέχεια, το αμέσως μεγαλύτερο ποσοστό αντιστοιχεί στο 15,7% των συμμετεχόντων που δήλωσαν ότι οι επιχειρήσεις στις οποίες απασχολούνται δραστηριοποιούνται στον κλάδο του χονδρικού και λιανικού εμπορίου. Αμέσως μετά, ακολουθεί το 11,8% των συμμετεχόντων που δήλωσαν ότι οι επιχειρήσεις στις οποίες απασχολούνται δραστηριοποιούνται στον βιομηχανικό κλάδο. Το 10,7% των συμμετεχόντων της έρευνας, δήλωσαν ότι οι επιχειρήσεις στις οποίες απασχολούνται δραστηριοποιούνται στον κλάδο μεταφοράς και αποθήκευσης. Το 7,9% των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι οι επιχειρήσεις στις οποίες απασχολούνται δραστηριοποιούνται στον κλάδο κατασκευών, το 6,2% των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι οι επιχειρήσεις στις οποίες απασχολούνται δραστηριοποιούνται στο κλάδο πληροφόρησης και επικοινωνίας, το

6,7% των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι οι επιχειρήσεις στις οποίες απασχολούνται δραστηριοποιούνται στον κλάδο των τεχνών, της ψυχαγωγίας και της αναψυχής, το 4,5% των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι οι επιχειρήσεις τους δραστηριοποιούνται στον κλάδο των ακινήτων, ενώ ίδιο ποσοστό δήλωσε δραστηριοποίηση στον κλάδο φιλοξενίας και διαμονής, καθώς επίσης και στον χρηματοπιστωτικό και ασφαλιστικό κλάδο. Το 3,4% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι οι επιχειρήσεις στις οποίες απασχολούνται δραστηριοποιούνται στον τομέα αλιείας και αγροδιατροφής, τη στιγμή κατά την οποία το 2,8% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι οι επιχειρήσεις στις οποίες απασχολούνται δραστηριοποιούνται στον κλάδο των τεχνικών δραστηριοτήτων.

Πίνακας 7. Ποιος ο κύκλος εργασιών της επιχείρησης κατά το τελευταίο φορολογικό έτος;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστική Συχνότητα
<250.000 ευρώ	34	19,1	19,1	19,1
250.000-1.000.000 ευρώ	30	16,9	16,9	36,0
>1.000.000 ευρώ	114	64,0	64,0	100,0
Σύνολο	178	100,0	100,0	

Ποιος ο κύκλος εργασιών της επιχείρησης κατά το τελευταίο φορολογικό έτος;

Διάγραμμα 7. Ποιος ο κύκλος εργασιών της επιχείρησης κατά το τελευταίο φορολογικό έτος;

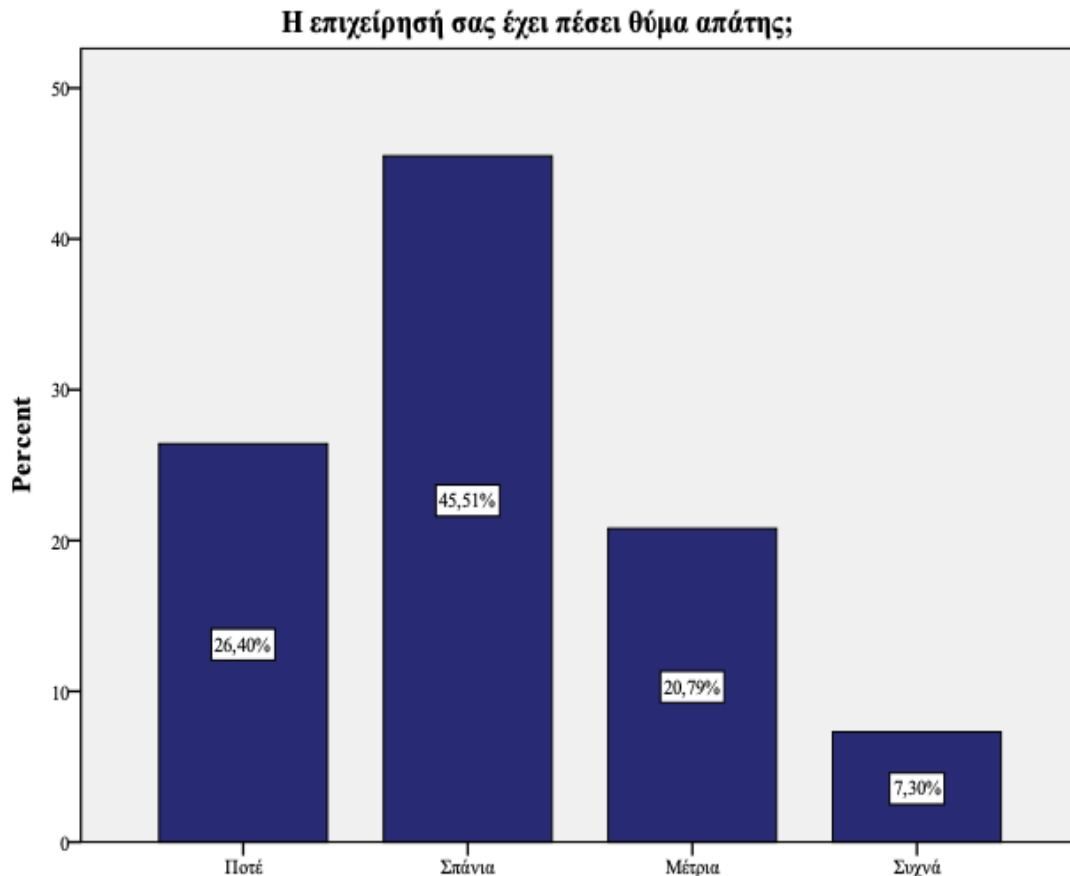
Τα παραπάνω αποτελέσματα δείχνουν ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του 64% των συμμετεχόντων δήλωσε πως ο κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων στις οποίες απασχολούνται ξεπερνά το ένα εκατομμύριο ευρώ. Στη συνέχεια, ακολουθεί με μεγάλη διαφορά το 19,1% των συμμετεχόντων που δήλωσαν ότι επιχειρήσεις στις οποίες απασχολούνται έχει κύκλο εργασιών που υπολείπεται των 250.000 ευρώ και τέλος, με μικρή διαφορά ακολουθεί το 16,9% των συμμετεχόντων που δήλωσαν ότι οι επιχειρήσεις στις οποίες απασχολούνται έχει κύκλο εργασιών που κυμαίνεται μεταξύ 250.000 – 1.000.000 ευρώ.

4.6.2 Περιστατικά Απάτης (Πρώτο Ερευνητικό Ερώτημα)

Τα αποτελέσματα για την εμφάνιση κρουσμάτων εταιρικής απάτης στις εταιρίες απασχόλησης του ερευνητικού δείγματος της παρούσας έρευνας, παρατίθενται αφενός μέσω πινάκων και αφετέρου μέσω διαγραμμάτων.

Πίνακας 8. Η επιχείρησή σας έχει πέσει θύμα απάτης;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστική Συχνότητα
Ποτέ	47	26,4	26,4	26,4
Σπάνια	81	45,5	45,5	71,9
Μέτρια	37	20,8	20,8	92,7
Συχνά	13	7,3	7,3	100,0
Σύνολο	178	100,0	100,0	

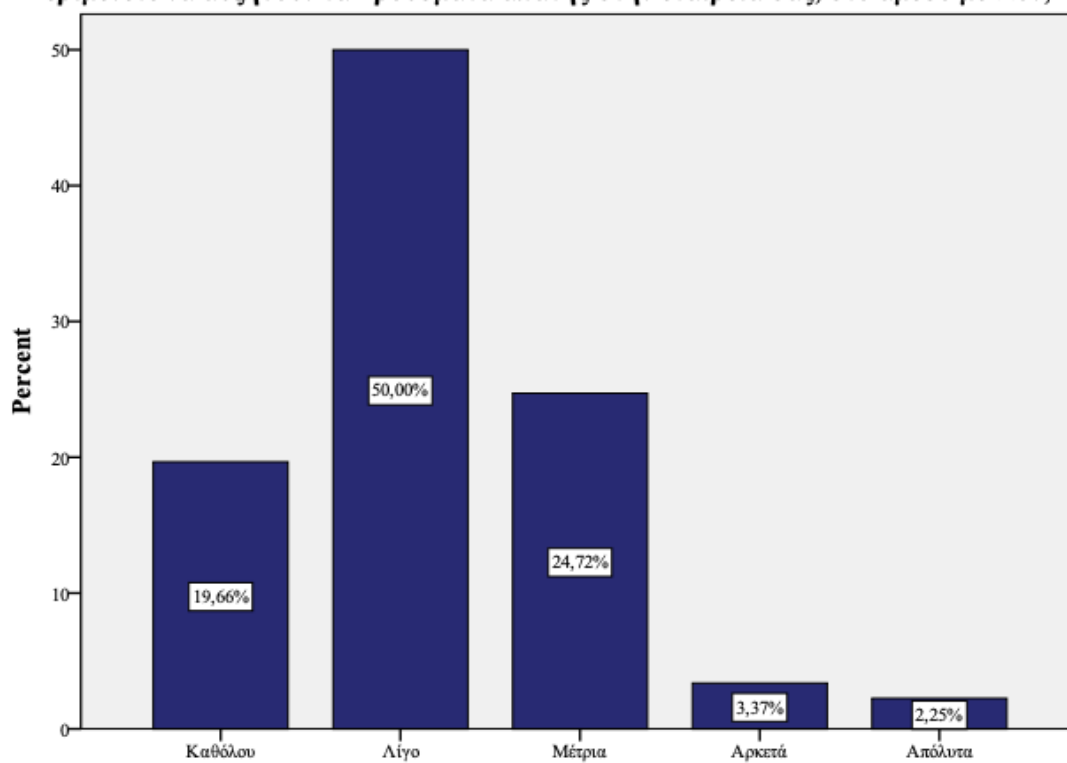
Διάγραμμα 8. Η επιχείρησή σας έχει πέσει θύμα απάτης;

Τα παραπάνω ερευνητικά αποτελέσματα δείχνουν ότι το μεγαλύτερο ποσοστό που αντιστοιχεί στο 45,5% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι η επιχείρηση στην οποία απασχολούνται σπάνια πέφτει θύμα εταιρικής απάτης. Στη συνέχεια, ακολουθεί το 26,4% των συμμετεχόντων που δήλωσαν ότι η επιχείρηση στην οποία απασχολούνται δεν έχει πέσει ποτέ θύμα εταιρικής απάτης. Ύστερα, το 20,8% των συμμετεχόντων δήλωσε πως η επιχείρηση στην οποία απασχολούνται πέφτει θύμα εταιρικής απάτης σε μέτρια συχνότητα, ενώ τέλος, το 7,3% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι η επιχείρηση στην οποία απασχολούνται πέφτει συχνά θύμα εταιρικής απάτης.

Πίνακας 9. Περιμένετε να αυξηθούν τα κρούσματα απάτης στην εταιρεία σας, στο άμεσο μέλλον;

	Συχνότητα	Ποσοστό	Έγκυρο Ποσοστό	Αθροιστική Συχνότητα
Καθόλου	35	19,7	19,7	19,7
Λίγο	89	50,0	50,0	69,7
Μέτρια	44	24,7	24,7	94,4
Αρκετά	6	3,4	3,4	97,8
Απόλυτα	4	2,2	2,2	100,0
Σύνολο	178	100,0	100,0	

Περιμένετε να αυξηθούν τα κρούσματα απάτης στην εταιρεία σας, στο άμεσο μέλλον;

Διάγραμμα 9. Περιμένετε να αυξηθούν τα κρούσματα απάτης στην εταιρεία σας, στο άμεσο μέλλον;

Τα ανωτέρω παρατιθέμενα αποτελέσματα δείχνουν ότι το ήμισυ των συμμετεχόντων, που αντιστοιχεί στο 50% του ερευνητικού δείγματος, δήλωσαν ότι περιμένουν σε μικρό βαθμό την αύξηση των κρουσμάτων εταιρικής απάτης, στο άμεσο μέλλον, για την περίπτωση της επιχείρησης στην οποία απασχολούνται. Το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό, αντιστοιχεί στο 24,7% των συμμετεχόντων που δήλωσαν ότι περιμένουν σε μέτριο βαθμό αύξηση των κρουσμάτων εταιρικής απάτης στην επιχείρηση που απασχολούνται, για το άμεσο μέλλον. Αμέσως μετά, ακολουθεί το 19,7% των συμμετεχόντων που δήλωσαν ότι δεν περιμένουν καμία αύξηση των κρουσμάτων εταιρικής απάτης στο άμεσο μέλλον, στην εταιρεία στην οποία απασχολούνται. Τέλος, ακολουθούν οι δύο μειοψηφίες, αφενός του 3,4% του ερευνητικού δείγματος που αντιστοιχεί στους συμμετέχοντες που δήλωσαν ότι περιμένουν σε αρκετά μεγάλο βαθμό αύξηση των κρουσμάτων εταιρικής απάτης και η μειοψηφία του 2,2% των συμμετεχόντων που δήλωσαν ότι περιμένουν απόλυτη αύξηση των κρουσμάτων απάτης στο άμεσο μέλλον στην εταιρεία στην οποία απασχολούνται.

Από αυτήν την ενότητα δίνεται απάντηση στο πρώτο ερευνητικό ερώτημα, για το πόσο συχνή είναι η εμφάνιση κρουσμάτων εταιρικής απάτης στις επιχειρήσεις. Από τα παραπάνω δεδομένα, φαίνεται ότι η εμφάνιση κρουσμάτων εταιρικής απάτης στις επιχειρήσεις δεν είναι συχνή, ούτε αναμένεται αύξηση των κρουσμάτων αυτών στο άμεσο μέλλον.

4.6.3 Εσωτερικός Έλεγχος και Απάτη (Δεύτερο Ερευνητικό Ερώτημα)

Τα αποτελέσματα της αξιοποίησης του εσωτερικού ελέγχου στην ανίχνευση των κρουσμάτων εταιρικής απάτης παρατίθενται μέσω ενός συγκεντρωτικού πίνακα, στον οποίο παρατίθενται οι μέσοι όροι των απαντήσεων των συμμετεχόντων και οι τυπικές αποκλίσεις. Επομένως, για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της αξιοποίησης του εσωτερικού ελέγχου στην ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης αξιοποιείται αμιγώς η περιγραφική στατιστική.

Αναλυτικότερα, στον κάτωθι πίνακα παρατίθενται ο μέσος όρος των απαντήσεων των συμμετεχόντων σε κάθε ένα από τα ερωτήματα που αντικατοπτρίζουν την αξιοποίηση

του εσωτερικού ελέγχου στην ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν κάθε μία από τις κάτωθι προτάσεις σε μια κλίμακα που κυμαίνεται από το ένα μέχρι το πέντε. Η πρώτη απαντητική επιλογή αντιστοιχεί στην χαμηλότερη αξιολόγηση και η πέμπτη απαντητική επιλογή αντιστοιχεί στην υψηλότερη αξιολόγηση. Έτσι, στον πίνακα που ακολουθεί, η πρόταση που εμφανίζει το μεγαλύτερο μέσο όρο αξιολογήθηκε υψηλότερα, σε αντίθεση με την πρόταση που εμφανίζει χαμηλότερο μέσο όρο.

Πίνακας 10. Αξιοποίηση Εσωτερικού Ελέγχου στην Ανίχνευση Κρουσμάτων Εταιρικής Απάτης

	N	Μέσος Όρος	Τυπική Απόκλιση
Πόσο σημαντικό ρόλο θεωρείτε ότι παίζει ο εσωτερικός έλεγχος στην διαδικασία ανίχνευσης κρουσμάτων απάτης;	178	4,1966	,96292
Η χρηματοδότηση της επιμόρφωσης των εσωτερικών ελεγκτών στην πρόληψη κρουσμάτων απάτης, τα τελευταία τρία χρόνια αυξήθηκε;	178	2,9831	1,11727
Η χρηματοδότηση της επιμόρφωσης των εσωτερικών ελεγκτών στην πρόληψη κρουσμάτων απάτης, τα τελευταία τρία χρόνια μειώθηκε;	178	1,4551	,81698
Χρησιμοποιείτε διαδικασίες για τη βελτίωση του εσωτερικού ελέγχου σε σχέση με την απάτη;	178	3,2809	1,05218

Χρησιμοποιείτε διαδικασίες του εσωτερικού ελέγχου σχετικά με τον έλεγχο της απάτης;	178	3,2640	1,06455
Χρησιμοποιείτε διαδικασίες του εσωτερικού ελέγχου σχετικά με την Πολιτική αναφοράς απάτης;	178	2,8034	,95704
Χρησιμοποιείτε διαδικασίες του εσωτερικού ελέγχου σχετικά με Ανασκόπηση ευπάθειας απάτης;	178	2,9270	,99163
Χρησιμοποιείτε διαδικασίες του εσωτερικού ελέγχου σχετικά με Γραμμή βοήθειας για απάτη;	178	2,5056	1,09569

Τα δεδομένα που παρατίθενται στον παραπάνω πίνακα δείχνουν ότι υψηλότερη αξιολόγηση έλαβε ο ρόλος που διαδραματίζει ο εσωτερικός έλεγχος στην ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Πιο συγκεκριμένα, ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στην ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης συγκέντρωσε έναν μέσο όρο απαντήσεων των συμμετεχόντων της τάξεως του 4,19, που κυμαίνεται πλησίον της τέταρτης απαντητικής επιλογής. Αυτό σημαίνει ότι ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου είναι πολύ σημαντικός για την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης.

Από τα δεδομένα του παραπάνω πίνακα φαίνεται ότι η χρηματοδότηση της επιμόρφωσης των εσωτερικών ελεγκτών στην πρόληψη κρουσμάτων εταιρικής απάτης, έχει αυξηθεί σε μέτριο βαθμό κατά τη διάρκεια των τριών τελευταίων ετών, λόγω του ότι συγκεντρώθηκε ένας μέσος όρος της τάξεως του 2,98, δηλαδή πλησίον της τρίτης απαντητικής επιλογής.

Επίσης, προκύπτει ότι η χρηματοδότηση της επιμόρφωσης των εσωτερικών ελεγκτών στην πρόληψη κρουσμάτων εταιρικής απάτης, κατά τη διάρκεια των τριών τελευταίων ετών δεν μειώθηκε σημαντικά, καθώς συγκεντρώθηκε ένας μέσος όρος της τάξεως του 1,45, που κυμαίνεται πλησίον της πρώτης απαντητικής επιλογής.

Επίσης, προκύπτει ότι οι εταιρείες στις οποίες απασχολούνται οι συμμετέχοντες χρησιμοποιούν σε μέτριο βαθμό διαδικασίες για τη βελτίωση του εσωτερικού ελέγχου σε σχέση με την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Ο λόγος έγκειται στο ότι συγκεντρώθηκε ένας μέσος όρος της τάξεως του 3,28, που κυμαίνεται πλησίον της τρίτης απαντητικής επιλογής.

Επιπροσθέτως, προέκυψε ότι η χρήση διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου για τον έλεγχο κρουσμάτων εταιρικής απάτης είναι μέτρια, καθώς ο μέσος όρος των απαντήσεων των συμμετεχόντων κυμαίνεται στο 3,26, δηλαδή πλησίον της τρίτης απαντητικής επιλογής.

Συν τοις άλλοις, μέτρια είναι η χρήση διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου σχετικά με την πολιτική αναφοράς απάτης των εταιρειών στις οποίες απασχολούνται οι συμμετέχοντες. Ο μέσος όρος των απαντήσεων των συμμετεχόντων που συγκεντρώθηκε στην προκειμένη περίπτωση είναι 2,80, που επίσης κυμαίνεται πλησίον της τρίτης απαντητικής επιλογής.

Ομοίως μέτρια είναι η χρήση διαδικασιών του εσωτερικού ελέγχου σχετικά με την ανασκόπηση της ευπάθειας της εταιρικής απάτης. Ο λόγος έγκειται στο ότι ο μέσος όρος των απαντήσεων των συμμετεχόντων κυμάνθηκε στο 2,93, δηλαδή πλησίον της τρίτης απαντητικής επιλογής.

Τέλος, η χρήση των διαδικασιών του εσωτερικού ελέγχου σχετικά με τη γραμμή βοήθειας για απάτη είναι μικρή προς μέτρια. Ο λόγος έγκειται στο ότι ο μέσος όρος των απαντήσεων των συμμετεχόντων κυμάνθηκε στο 2,51, δηλαδή μεταξύ της δεύτερης και της τρίτης απαντητικής επιλογής.

Στο σημείο αυτό απαντάται το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα για το πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών για τον εντοπισμό κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Από τα παραπάνω αποτελέσματα φαίνεται ότι αναγνωρίζεται ο ρόλος και η σπουδαιότητα του εσωτερικού ελέγχου στην ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης,

αλλά δεν δίνεται η δέουσα σημασία, από την πλευρά των επιχειρήσεων, στην πλήρη αξιοποίηση του εσωτερικού ελέγχου για την ανίχνευση των εν λόγω κρουσμάτων.

4.6.4 Τεχνικές Ανίχνευσης Κρουσμάτων Απάτης (Τρίτο Ερευνητικό Ερώτημα)

Λόγω του ότι οι τεχνικές ανίχνευσης των κρουσμάτων απάτης στο ερωτηματολόγιο (Παράρτημα Ι) επιμερίζονται σε δύο σκέλη, αφενός αυτό των λειτουργικών μέτρων και αφετέρου των μέτρων υιοθέτησης λογισμικού, τα αποτελέσματα παρουσιάζονται επιμερισμένα στα δύο αυτά σκέλη, ακολουθώντας τη δομή του ερωτηματολογίου.

4.6.4.1 Λειτουργικά Μέτρα

Τα λειτουργικά μέτρα που λαμβάνονται από την πλευρά των επιχειρήσεων απασχόλησης των συμμετεχόντων, στο πλαίσιο των τεχνικών ανίχνευσης κρουσμάτων εταιρικής απάτης, παρουσιάζονται αρχικά μέσω περιγραφικής στατιστικής. Η παράθεσή τους γίνεται, αρχικά, μέσω ενός συγκεντρωτικού πίνακα, στον οποίο παρατίθενται οι μέσοι όροι των απαντήσεων των συμμετεχόντων και οι τυπικές αποκλίσεις. Επομένως, για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων των λειτουργικών μέτρων των επιχειρήσεων για την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης αξιοποιείται αμιγώς η περιγραφική στατιστική.

Αναλυτικότερα, στον κάτωθι πίνακα παρατίθενται ο μέσος όρος των απαντήσεων των συμμετεχόντων σε κάθε ένα από τα ερωτήματα που αντικατοπτρίζουν την υιοθέτηση λειτουργικών μέτρων, από τις επιχειρήσεις, για την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν κάθε μία από τις κάτωθι προτάσεις σε μία κλίμακα που κυμαίνεται από το ένα μέχρι το πέντε. Η πρώτη απαντητική επιλογή αντιστοιχεί στην χαμηλότερη αξιολόγηση και η πέμπτη απαντητική επιλογή αντιστοιχεί στην υψηλότερη αξιολόγηση. Έτσι, στον πίνακα που ακολουθεί, η πρόταση που εμφανίζει το μεγαλύτερο μέσο όρο αξιολογήθηκε υψηλότερα, σε αντίθεση με την πρόταση που εμφανίζει χαμηλότερο μέσο όρο.

Πίνακας 11. Λειτουργικά Μέτρα Ανίχνευσης Εταιρικής Απάτης

	N	Μέσος Όρος	Τυπική Απόκλιση
Εταιρικός κώδικας δεοντολογίας / πολιτική δεοντολογίας	178	3,5674	1,08323
Έλεγχοι αναφοράς στους υπαλλήλους	178	3,5056	,97568
Επιχειρησιακοί έλεγχοι	178	3,7809	1,14600
Εκπαίδευση εργαζομένων	178	3,5169	1,00409
Επιτήρηση της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας	178	3,3315	1,24293
Μείωση συναλλαγών με μετρητά	178	3,8034	1,18397
Έλεγχοι αποθεμάτων	178	3,8539	1,04206
Έλεγχοι τραπεζικών συναλλαγών	178	4,3539	,89159
Άνοιγμα θέσης υπεύθυνου ηθικής και δεοντολογίας	178	2,1067	1,12238

Στον παραπάνω πίνακα, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι υψηλότερο μέσο όρο συγκέντρωσε ο έλεγχος των τραπεζικών συναλλαγών, ως το πλέον δημοφιλέστερο λειτουργικό μέτρο που λαμβάνεται από την πλευρά των επιχειρήσεων για την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Το συγκεκριμένο λειτουργικό μέτρο συγκέντρωσε έναν μέσο όρο της τάξεως του 4,35, δηλαδή πλησίον της τέταρτης απαντητικής επιλογής.

Το δεύτερο συχνότερο λειτουργικό μέτρο που λαμβάνεται από την πλευρά των επιχειρήσεων για την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης είναι οι έλεγχοι των αποθεμάτων. Πρόκειται για ένα λειτουργικό μέτρο που συγκέντρωσε έναν μέσο όρο αξιολογήσεων της τάξεως του 3,85, που επίσης κυμαίνεται πλησίον της τέταρτης απαντητικής επιλογής.

Το τρίτο συχνότερο λειτουργικό μέτρο που λαμβάνεται από την πλευρά των επιχειρήσεων για την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης είναι η μείωση των συναλλαγών με μετρητά. Πρόκειται για ένα μέτρο, που συγκέντρωσε συνολικό μέσο όρο αξιολογήσεων της τάξεως του 3,80, ο οποίος επίσης κυμαίνεται πλησίον της τέταρτης απαντητικής επιλογής.

Αμέσως μετά, ακολουθεί η διεξαγωγή επιχειρησιακών ελέγχων, ως το τέταρτο δημοφιλέστερο λειτουργικό μέτρο που λαμβάνουν οι επιχειρήσεις για την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Το συγκεκριμένο λειτουργικό μέτρο συγκέντρωσε έναν μέσο όρο της τάξεως των 3,78, δηλαδή νησιών της τέταρτης απαντητικής επιλογής.

Ο πέμπτος μεγαλύτερος μέσος όρος παρατηρείται στην περίπτωση του εταιρικού κώδικα δεοντολογίας και πολιτικής δεοντολογίας. Πρόκειται για το πέμπτο δημοφιλέστερο λειτουργικό μέτρο που λαμβάνεται από την πλευρά των επιχειρήσεων, συγκεντρώνοντας έναν μέσο όρο αξιολογήσεων της τάξεως των 3,57, ο οποίος κυμαίνεται μεταξύ της τρίτης και τέταρτης απαντητικής επιλογής.

Η εκπαίδευση των εργαζομένων είναι το έκτο δημοφιλέστερο λειτουργικό μέτρο, το οποίο λαμβάνεται από την πλευρά των επιχειρήσεων για την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Η εκπαίδευση των εργαζομένων, ως λειτουργικό μέτρο, έλαβε μέση αξιολόγηση της τάξεως του 3,52, που το κατατάσσει μεταξύ της τρίτης και τέταρτης απαντητικής επιλογής.

Με μικρή διαφορά, ακολουθούν οι έλεγχοι αναφοράς στους υπαλλήλους, ως το έβδομο δημοφιλέστερο λειτουργικό μέτρο που λαμβάνουν οι επιχειρήσεις. Ο μέσος όρος αξιολογήσεων που συγκεντρώθηκε για το συγκεκριμένο λειτουργικό μέτρο είναι 3,50, που το κατατάσσει ομοίως μεταξύ της τρίτης και τέταρτης απαντητικής επιλογής.

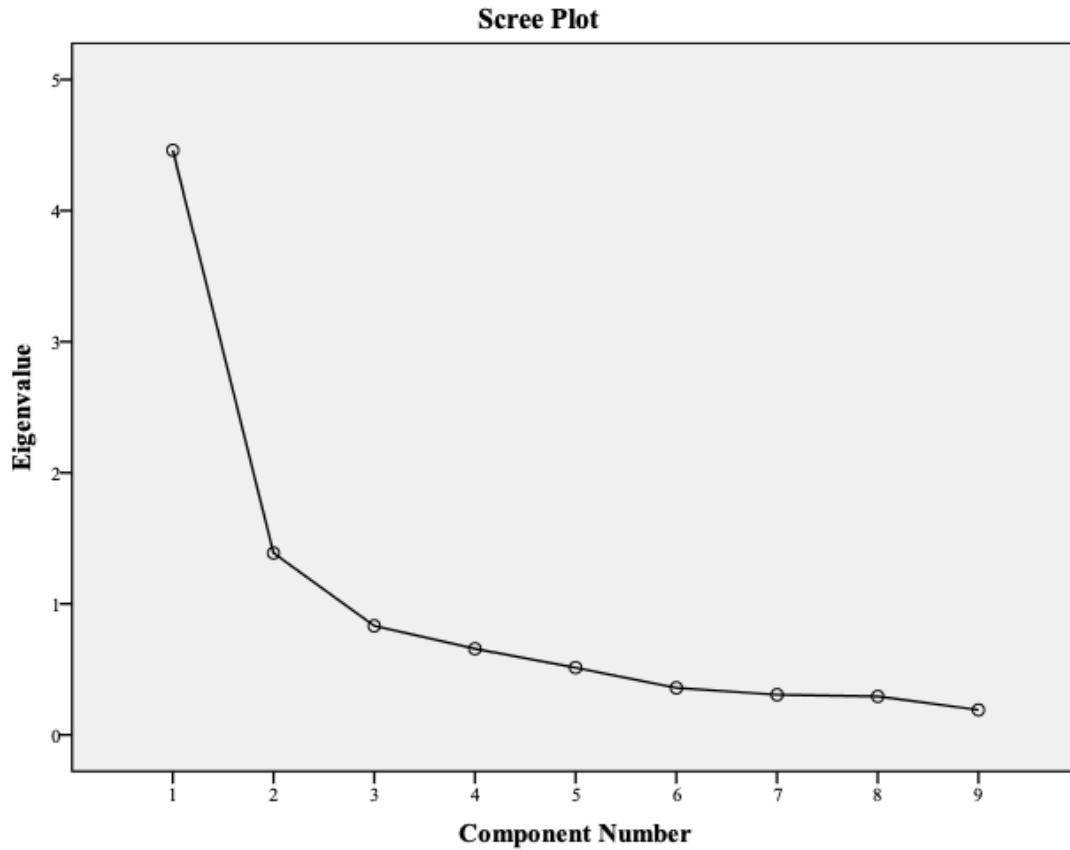
Η επιτήρηση της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας είναι το προτελευταίο δημοφιλέστερο λειτουργικό μέτρο που λαμβάνεται σε μέτριο βαθμό από την πλευρά των επιχειρήσεων για την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Αυτό σημαίνει ότι το συγκεκριμένο

λειτουργικό μέτρο συγκέντρωσε έναν μέσο όρο αξιολογήσεων της τάξεως του 3,33, που το κατατάσσει πλησίον της τρίτης απαντητικής επιλογής.

Το τελευταίο δημοφιλέστερο λειτουργικό μέτρο που λαμβάνεται από την πλευρά των επιχειρήσεων για την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης είναι το άνοιγμα της θέσης υπεύθυνου ηθικής και δεοντολογίας. Πρόκειται για το μοναδικό λειτουργικό μέτρο που συγκέντρωσε μέσο όρο αξιολογήσεων της τάξεως του 2,11, που κυμαίνεται πλησίον της δεύτερης απαντητικής επιλογής και αντιπροσωπεύει χαμηλά επίπεδα υιοθέτησης.

Σε γενικές γραμμές, προκύπτει ότι από το σύνολο των ανωτέρω παρατιθέμενων λειτουργικών μέτρων που μπορούν να ληφθούν από την πλευρά των επιχειρήσεων για την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης, όλα υιοθετούνται σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό, με εξαίρεση το άνοιγμα της θέσης του υπεύθυνου ηθικής και δεοντολογίας, που προέκυψε ότι είναι το μοναδικό λειτουργικό μέτρο που υιοθετείται σε μικρό βαθμό.

Στο σημείο αυτό, διεξάγεται παραγοντική ανάλυση περιστροφής Varimax για τον σχηματισμό της μεταβλητής των λειτουργικών μέτρων. Τα αποτελέσματα της παραγοντικής ανάλυσης ακολουθούν ως κάτωθι:

Διάγραμμα 10. Scree Plot Παραγοντικής Ανάλυσης Λειτουργικών Μέτρων

Στο παραπάνω διάγραμμα φαίνεται ότι για χαρακτηριστικές ρίζες (Eigen Values) μεγαλύτερες της μονάδας, σχηματίζονται δύο παράγοντες από τα ανωτέρω παρατιθέμενα λειτουργικά μέτρα. Η ανάλυση των παραγόντων που σχηματίζονται φαίνεται στον κάτωθι πίνακα:

Πίνακας 12. Σχηματισμός Παραγόντων από τα Λειτουργικά Μέτρα

	Παράγοντες	
	1	2
Εταιρικός κώδικας δεοντολογίας / πολιτική δεοντολογίας	,853	
Έλεγχοι αναφοράς στους υπαλλήλους	,838	
Έλεγχοι αποθεμάτων	,834	
Επιχειρησιακοί έλεγχοι	,829	
Μείωση συναλλαγών με μετρητά	,729	

Εκπαίδευση εργαζομένων	,709	,409
Έλεγχοι τραπεζικών συναλλαγών	,654	
Επιτήρηση της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας	,429	
Άνοιγμα θέσης υπεύθυνου ηθικής και δεοντολογίας		,905

Στο σημείο αυτό, διευκρινίζεται ότι στην περίπτωση κατά την οποία ένα στοιχείο εμφανίζεται ταυτόχρονα σε αμφοτέρους τους παράγοντες, τότε επικρατεί σε αυτόν τον παράγοντα στον οποίο εμφανίζει υψηλότερη τιμή. Αυτό σημαίνει ότι όλα τα λειτουργικά μέτρα που λαμβάνονται από την πλευρά των επιχειρήσεων για την ανίχνευση κρουσμάτων απάτης συνθέτουν τον παράγοντα 1 του παραπάνω πίνακα, με εξαίρεση το άνοιγμα της θέσης του υπεύθυνου ηθικής και δεοντολογίας, που υπάγεται στον παράγοντα 2. Επομένως, για τον σχηματισμό της μεταβλητής των λειτουργικών μέτρων, θα συμπεριλάβουμε όλα τα υπόλοιπα λειτουργικά μέτρα εκτός από το άνοιγμα της θέσης υπεύθυνου ηθικής και δεοντολογίας, το οποίο θα εξαιρέσουμε. Προκειμένου να διαπιστωθεί αν είναι εφικτός ο σχηματισμός της μεταβλητής των λειτουργικών μέτρων από τα οκτώ επιμέρους λειτουργικά μέτρα που υπάγονται στον παράγοντα 1, διεξάγεται έλεγχος αξιοπιστίας Cronbach's Alpha. Τα αποτελέσματα φαίνονται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 13. Έλεγχος Αξιοπιστίας Λειτουργικών Μέτρων

Cronbach's Alpha	Αριθμός Στοιχείων
,874	8

Αποδεκτά επίπεδα αξιοπιστίας είναι αυτά που κυμαίνονται άνω του 0,7. Στην προκειμένη περίπτωση ο συντελεστής αξιοπιστίας επέστρεψε ένα αποτέλεσμα της τάξεως του 0,87, που συνεπάγεται εξαιρετικά επίπεδα αξιοπιστίας. Αυτό σημαίνει ότι είναι δυνατός ο σχηματισμός της μεταβλητής των λειτουργικών μέτρων από τα οκτώ επιμέρους λειτουργικά μέτρα που παρατέθηκαν ανωτέρω. Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται η συνολική εικόνα που προκύπτει από την μεταβλητή των λειτουργικών μέτρων.

Πίνακας 14. Μεταβλητή Λειτουργικών Μέτρων

	N	Μέσος Όρος	Τυπική Απόκλιση
Λειτουργικά Μέτρα	178	3,7142	,78533

Τα παραπάνω δεδομένα δείχνουν ότι οι επιχειρήσεις, προκειμένου να εντοπίσουν κρούσματα εταιρικής απάτης, εφαρμόζουν λειτουργικά μέτρα σε αρκετά ικανοποιητικό επίπεδο. Ο λόγος έγκειται στο ότι ο μέσος όρος της υιοθέτησης των λειτουργικών μέτρων από την πλευρά των επιχειρήσεων κυμαίνεται στο 3,71, δηλαδή πλησίον της τέταρτης απαντητικής επιλογής.

4.6.4.2 Μέτρα Υιοθέτησης Λογισμικού

Τα μέτρα υιοθέτησης λογισμικού που λαμβάνονται από την πλευρά των επιχειρήσεων απασχόλησης των συμμετεχόντων, στο πλαίσιο της ανίχνευσης κρουσμάτων εταιρικής απάτης, παρουσιάζονται αρχικά μέσω περιγραφικής στατιστικής. Η παράθεσή τους γίνεται, αρχικά, μέσω ενός συγκεντρωτικού πίνακα, στον οποίο παρατίθενται οι μέσοι όροι των απαντήσεων των συμμετεχόντων και οι τυπικές αποκλίσεις. Επομένως, για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων των μέτρων υιοθέτησης λογισμικού από την πλευρά των επιχειρήσεων για την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης αξιολογείται αμιγώς η περιγραφική στατιστική.

Αναλυτικότερα, στον κάτωθι πίνακα παρατίθενται ο μέσος όρος των απαντήσεων των συμμετεχόντων σε κάθε ένα από τα ερωτήματα που αντικατοπτρίζουν την υιοθέτηση λειτουργικών μέτρων, από τις επιχειρήσεις, για την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν κάθε μία από τις κάτωθι προτάσεις σε μία κλίμακα που κυμαίνεται από το ένα μέχρι το πέντε. Η πρώτη απαντητική επιλογή αντιστοιχεί στην χαμηλότερη αξιολόγηση και η πέμπτη απαντητική επιλογή αντιστοιχεί στην υψηλότερη αξιολόγηση. Έτσι, στον πίνακα που ακολουθεί, η πρόταση που εμφανίζει το μεγαλύτερο μέσο όρο αξιολογήθηκε υψηλότερα, σε αντίθεση με την πρόταση που εμφανίζει χαμηλότερο μέσο όρο.

Πίνακας 15. Λογισμικά Μέτρα Ανίχνευσης Εταιρικής Απάτης

	N	Μέσος Όρος	Τυπική Απόκλιση
Ανάλυση διαδικτυακών/ηλεκτρονικών δεδομένων	178	3,7978	1,07019
Προστασία από ιούς (Anti virus)	178	4,2303	,98450
Προστασία μέσω κωδικού ασφαλείας (PIN)	178	4,2022	1,01603
Firewalls	178	4,0337	1,24827
Φιλτράρισμα λογισμικού (Filtering Software)	178	3,8034	1,11517

Τα δεδομένα που παρατίθενται στον παραπάνω πίνακα δείχνουν ότι το δημοφιλέστερο λογισμικό μέτρο που λαμβάνεται από την πλευρά των επιχειρήσεων για την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης είναι η προστασία από ιούς, τη στιγμή κατά την οποία συγκέντρωσε τον υψηλότερο μέσο όρο της τάξεως του 4,23, που κυμαίνεται πλησίον της τέταρτης απαντητικής επιλογής. Αυτό δείχνει ότι το συγκεκριμένο λογισμικό μέτρο υιοθετείται σε αρκετά μεγάλο βαθμό από τις επιχειρήσεις.

Το δεύτερο δημοφιλέστερο λογισμικό μέτρο που υιοθετούν οι επιχειρήσεις για να ανιχνεύσουν κρούσματα εταιρικής απάτης είναι η προστασία μέσω κωδικού ασφαλείας. Το συγκεκριμένο μέτρο συγκέντρωσε μέσο όρο αξιολόγησης της τάξεως του 4,20, που το κατατάσσει πλησίον της τέταρτης απαντητικής επιλογής. Αυτό σημαίνει ότι το συγκεκριμένο λογισμικό μέτρο υιοθετείται σε αρκετά μεγάλο βαθμό από τις επιχειρήσεις.

Το τρίτο δημοφιλέστερο λογισμικό μέτρο που λαμβάνεται από την πλευρά των επιχειρήσεων για την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης είναι τα λεγόμενα firewalls. Το συγκεκριμένο μέτρο έλαβε μέσο όρο αξιολογήσεων της τάξεως του 4,03

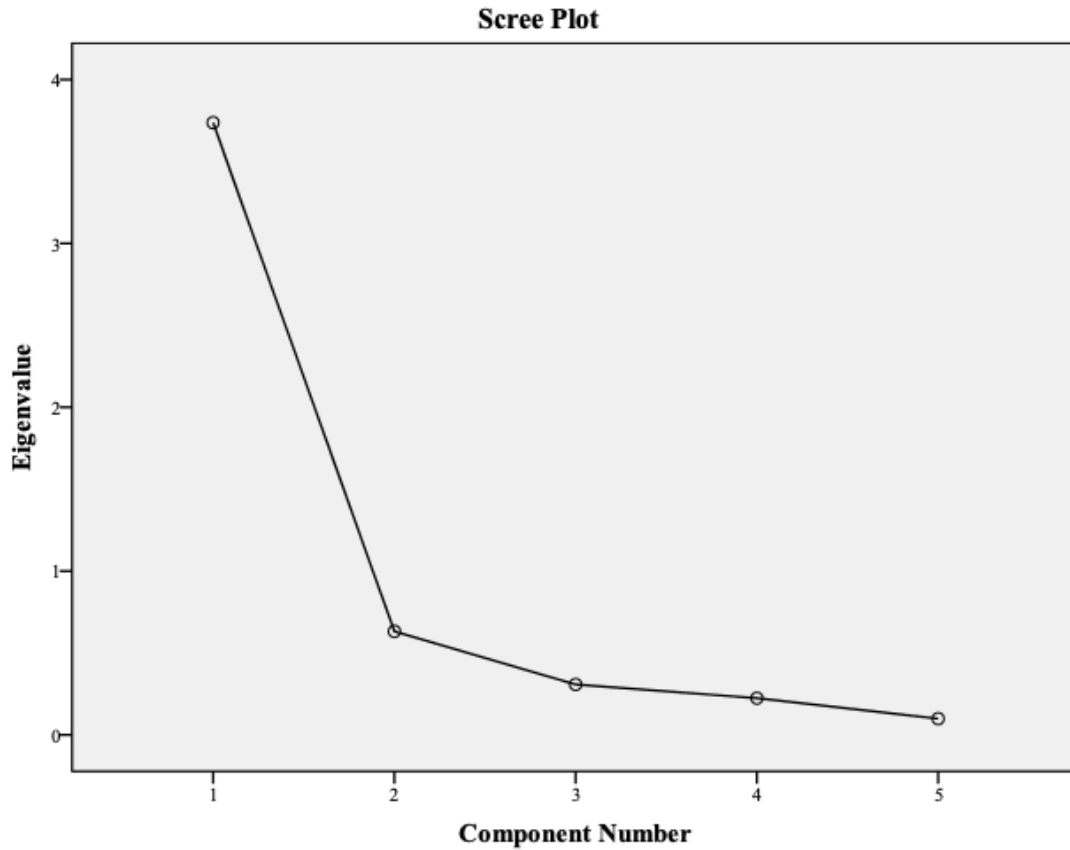
που το κατατάσσει πλησίον της τέταρτης απαντητικής επιλογής. Έτσι, το εν λόγω λογισμικό μέτρο, επίσης, υιοθετείται σε αρκετά μεγάλο βαθμό από τις επιχειρήσεις.

Το προτελευταίο δημοφιλέστερο λογισμικό μέτρο που υιοθετείται από τις επιχειρήσεις για την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης είναι το φιλτράρισμα του λογισμικού τους. Πρόκειται για ένα μέτρο που συγκέντρωσε μέσο όρο αξιολογήσεων της τάξεως των 3,80 και κατατάσσεται πλησίον της τέταρτης απαντητικής επιλογής. Αυτό σημαίνει ότι και το συγκεκριμένο λογισμικό μέτρο υιοθετείται σε αρκετά μεγάλο βαθμό από τις επιχειρήσεις.

Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση του λιγότερου δημοφιλούς λογισμικού μέτρου, που συγκέντρωσε τον χαμηλότερο μέσο όρο αξιολογήσεων και είναι αυτό της ανάλυσης των διαδικτυακών και ηλεκτρονικών δεδομένων. Το συγκεκριμένο λογισμικό μέτρο συγκέντρωσε μέσο όρο αξιολογήσεων της τάξεως του 3,79, κυμαίνεται πλησίον της τέταρτης απαντητικής επιλογής, που σημαίνει ότι υιοθετείται σε αρκετά μεγάλο βαθμό από την πλευρά των επιχειρήσεων.

Σε γενικές γραμμές, συμπεραίνεται ότι το σύνολο των ανωτέρω παρατιθέμενων λογισμικών μέτρων που μπορούν να ληφθούν από την πλευρά των επιχειρήσεων για την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης, υιοθετούνται σε μεγάλο βαθμό από αυτές.

Στο σημείο αυτό, διεξάγεται παραγοντική ανάλυση περιστροφής Varimax για τον σχηματισμό της μεταβλητής των λογισμικών μέτρων. Τα αποτελέσματα της παραγοντικής ανάλυσης ακολουθούν ως κάτωθι:

Διάγραμμα 11. Scree Plot Παραγοντικής Ανάλυσης Λογισμικών Μέτρων

Στο παραπάνω διάγραμμα φαίνεται ότι για χαρακτηριστικές ρίζες (Eigen Values) μεγαλύτερες της μονάδας, σχηματίζεται ένας παράγοντας από τα ανωτέρω παρατιθέμενα λογισμικά μέτρα. Αυτό αποδεικνύεται και από τον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 16. Σχηματισμός Παραγόντων από τα Λογισμικά Μέτρα

	Παράγοντας 1
Προστασία από ιούς (Anti virus)	,917
Φιλτράρισμα λογισμικού (Filtering Software)	,898

Firewalls	,880
Προστασία μέσω κωδικού ασφαλείας (PIN)	,814
Ανάλυση διαδικτυακών/ηλεκτρονικών δεδομένων	,808

Στο σημείο αυτό, διευκρινίζεται ότι όλα τα λογισμικά μέτρα που λαμβάνονται από την πλευρά των επιχειρήσεων για την ανίχνευση κρουσμάτων απάτης συνθέτουν τον παράγοντα 1 του παραπάνω πίνακα. Επομένως, για τον σχηματισμό της μεταβλητής των λογισμικών μέτρων, θα συμπεριλάβουμε όλα τα ανωτέρω παρατιθέμενα λογισμικά μέτρα. Προκειμένου να διαπιστωθεί αν είναι εφικτός ο σχηματισμός της μεταβλητής των λογισμικών μέτρων από τα επιμέρους λογισμικά μέτρα που υπάγονται στον παράγοντα 1, διεξάγεται έλεγχος αξιοπιστίας Cronbach's Alpha. Τα αποτελέσματα φαίνονται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 17. Έλεγχος Αξιοπιστίας Λογισμικών Μέτρων

Cronbach's Alpha	Αριθμός Στοιχείων
,913	5

Όπως προαναφέρθηκε, αποδεκτά επίπεδα αξιοπιστίας είναι αυτά που κυμαίνονται άνω των 0,7. Στην προκειμένη περίπτωση, ο έλεγχος αξιοπιστίας έχει αποτέλεσμα της τάξεως του 0,91 που συνεπάγεται εξαιρετικά επίπεδα αξιοπιστίας. Αυτό σημαίνει ότι είναι εφικτός ο σχηματισμός της μεταβλητής των λογισμικών μέτρων από τα πέντε επιμέρους λογισμικά μέτρα που παρατέθηκαν ανωτέρω. Στον παρακάτω πίνακα παρατίθενται η συνολική εικόνα που διαμορφώνεται από τη μεταβλητή των λογισμικών μέτρων.

Πίνακας 18. Μεταβλητή Λογισμικών Μέτρων

	N	Μέσος Όρος	Τυπική Απόκλιση
Λογισμικά Μέτρα	178	4,0135	,93895

Τα ανωτέρω παρατιθέμενα δεδομένα δείχνουν ότι τα λογισμικά μέτρα υιοθετούνται σε αρκετά ικανοποιητικό επίπεδο από την πλευρά των επιχειρήσεων, για την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Ο λόγος έγκειται στο ότι η μεταβλητή των λογιστικών μέτρων συγκεντρώνει έναν μέσο όρο της τάξεως του 4,01, που κυμαίνεται πλησίον της τέταρτης απαντητικής επιλογής.

Από την παρούσα ενότητα των τεχνικών ανίχνευσης κρουσμάτων απάτης από την πλευρά των επιχειρήσεων, δίνεται απάντηση στο τρίτο ερευνητικό ερώτημα για τον βαθμό στον οποίο οι επιχειρήσεις λαμβάνουν μέτρα για τον εντοπισμό κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Η απάντηση στο εν λόγω ερευνητικό ερώτημα είναι ότι η λήψη καθενός λειτουργικού και αφετέρου λογισμικού μέτρου από την πλευρά των επιχειρήσεων είναι ικανοποιητική. Το μοναδικό λειτουργικό μέτρο που δεν λαμβάνεται από τις επιχειρήσεις είναι το άνοιγμα της θέσης του υπεύθυνου ηθικής και δεοντολογίας.

4.6.5 Ευθύνη Εσωτερικού Ελεγκτή στην Ανίχνευση Κρουσμάτων Απάτης

Τα αποτελέσματα της ευθύνης του ελεγκτή στην ανίχνευση των κρουσμάτων εταιρικής απάτης παρατίθενται μέσω ενός συγκεντρωτικού πίνακα, στον οποίο παρατίθενται οι μέσοι όροι των απαντήσεων των συμμετεχόντων και οι τυπικές αποκλίσεις. Επομένως, για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της ευθύνης του εσωτερικού ελεγκτή στην ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης αξιοποιείται αμιγώς η περιγραφική στατιστική.

Αναλυτικότερα, στον κάτωθι πίνακα παρατίθενται ο μέσος όρος των απαντήσεων των συμμετεχόντων σε κάθε ένα από τα ερωτήματα που αντικατοπτρίζουν την ευθύνη του εσωτερικού στην ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Οι συμμετέχοντες

κλήθηκαν να αξιολογήσουν κάθε μία από τις κάτωθι προτάσεις σε μια κλίμακα που κυμαίνεται από το ένα μέχρι το πέντε. Η πρώτη απαντητική επιλογή αντιστοιχεί στην χαμηλότερη αξιολόγηση και η πέμπτη απαντητική επιλογή αντιστοιχεί στην υψηλότερη αξιολόγηση. Έτσι, στον πίνακα που ακολουθεί, η πρόταση που εμφανίζει το μεγαλύτερο μέσο όρο αξιολογήθηκε υψηλότερα, σε αντίθεση με την πρόταση που εμφανίζει χαμηλότερο μέσο όρο.

Πίνακας 19. Ευθύνη Εσωτερικού Ελεγκτή

	N	Μέσος Όρος	Τυπική Απόκλιση
Ο εσωτερικός έλεγχος, προβαίνει συχνά σε διαδικασίες ανίχνευσης και εντοπισμού κρουσμάτων απάτης;	178	3,4382	1,03011
Ο εσωτερικός έλεγχος, προβαίνει σε ενέργειες αποτροπής ενδεχόμενης κλοπής των περιουσιακών στοιχείων της;	178	3,3427	,90851
Ο εσωτερικός έλεγχος, προβαίνει σε ενέργειες για εντοπισμό ύποπτων τραπεζικών εμβάσματος;	178	3,6124	,99789
Ο εσωτερικός έλεγχος, προβαίνει στην αξιολόγηση των διοικητικών στελεχών της, για την πιθανότητα απάτης κατά της εταιρείας;	178	3,3315	1,04542

Ο εσωτερικός έλεγχος, διασταυρώνει αν τα αποτελέσματα των οικονομικών αναφορών, μεταφέρονται αντικειμενικά στη διοίκηση;	178	3,7135	1,09541
--	-----	--------	---------

Τα παραπάνω δεδομένα δείχνουν ότι ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί σε ικανοποιητικό επίπεδο να διασταυρώνει αν τα αποτελέσματα των οικονομικών αναφορών μεταφέρονται αντικειμενικά στη διοίκηση. Η συγκεκριμένη πεποίθηση συγκέντρωσε έναν μέσο όρο της τάξεως των 3,71, που κυμαίνεται πλησίον της τέταρτης απαντητικής επιλογής.

Επίσης, προέκυψε ότι ο εσωτερικός έλεγχος προβαίνει σε ικανοποιητικό βαθμό, σε ενέργειες για τον εντοπισμό ύποπτων τραπεζικών εμβασμάτων. Η συγκεκριμένη πεποίθηση συγκέντρωσε έναν μέσο όρο αξιολογήσεων της τάξεως των 3,61, που την κατατάσσει πλησίον της τέταρτης απαντητικής επιλογής.

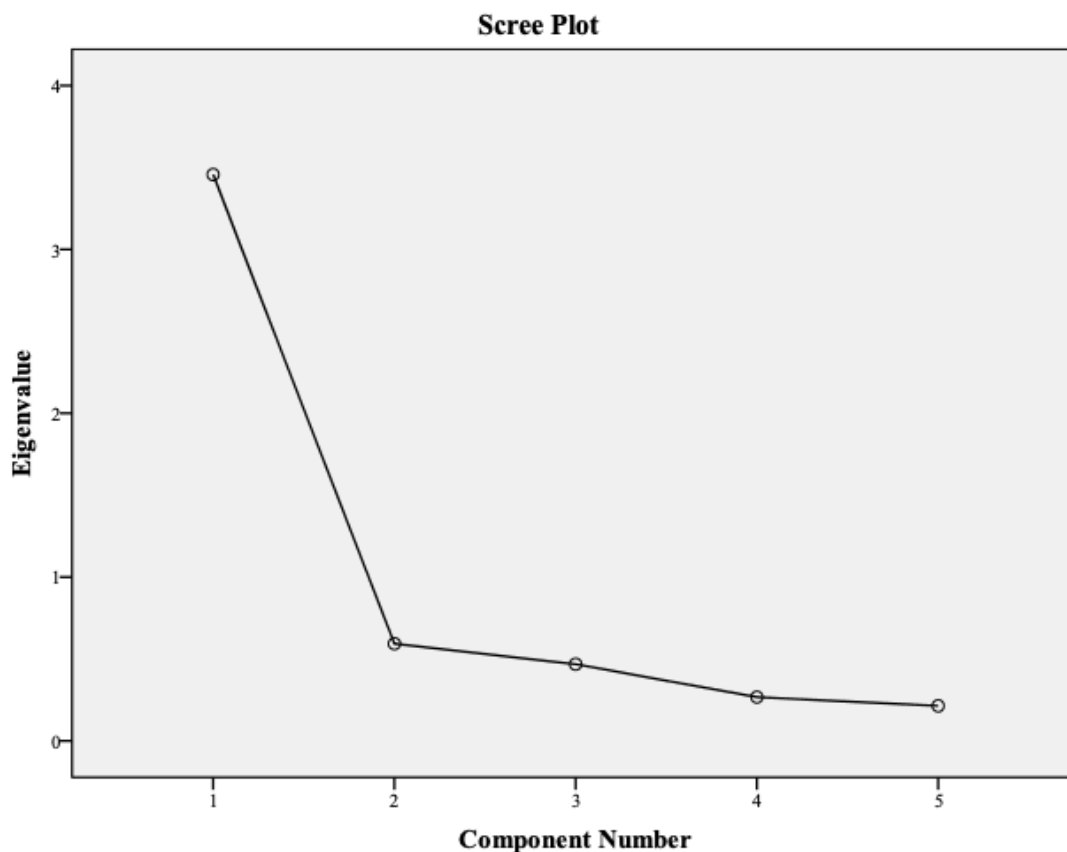
Από την άλλη πλευρά, προέκυψε ότι οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι ο εσωτερικός έλεγχος προβαίνει σε μέτριο βαθμό σε διαδικασίες ανίχνευσης και εντοπισμού κρουσμάτων απάτης. Ο λόγος έγκειται στο ότι η συγκεκριμένη πεποίθηση συγκέντρωσε μέσο όρο αξιολογήσεων της τάξεως των 3,43, που κυμαίνεται πλησίον της τρίτης απαντητικής επιλογής.

Επίσης, προέκυψε ότι ο εσωτερικός έλεγχος προβαίνει σε μέτριο βαθμό σε ενέργειες αποτροπής ενδεχόμενης κλοπής των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης. Ο μέσος όρος που συγκεντρώθηκε στην προκειμένη περίπτωση από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων είναι της τάξεως των 3,34, δηλαδή πλησίον της τρίτης απαντητικής επιλογής.

Συν τοις άλλοις, φαίνεται ότι ο εσωτερικός έλεγχος προβαίνει σε μέτριο βαθμό στην αξιολόγηση των διοικητικών στελεχών της επιχείρησης, για την πιθανότητα απάτης κατά αυτής. Πρόκειται για μία ακόμα πεποίθηση που συγκέντρωσε μέσο όρο πλησίον της τρίτης απαντητικής επιλογής, ο οποίος κυμάνθηκε στο 3,33.

Προκειμένου να διαμορφωθεί η μεταβλητή της ευθύνης του εσωτερικού ελεγκτή, διεξάγεται παραγοντική ανάλυση στην ομάδα των ανωτέρω παρατιθέμενων

ερωτημάτων. Η παραγοντική ανάλυση έγινε με περιστροφή Varimax και τα αποτελέσματα αυτής παρατίθενται ως κάτωθι:

Διάγραμμα 12. Scree Plot Παραγοντικής Ανάλυσης Ευθύνης Εσωτερικού Ελεγκτή

Τα δεδομένα του παραπάνω διαγράμματος αποδεικνύουν ότι για χαρακτηριστικές ρίζες άνω της μονάδας, προκύπτει ένας μοναδικός παράγοντας. Αυτό επιβεβαιώνεται και από τα αποτελέσματα του παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 20. Σχηματισμός Παραγόντων από την Ευθύνη του Εσωτερικού Ελεγκτή

	Παράγοντας
	1
Ο εσωτερικός έλεγχος, προβαίνει συχνά σε διαδικασίες ανίχνευσης και εντοπισμού κρουσμάτων απάτης;	,888

Ο εσωτερικός έλεγχος, προβαίνει στην αξιολόγηση των διοικητικών στελεχών της, για την πιθανότητα απάτης κατά της εταιρείας;	,879
Ο εσωτερικός έλεγχος, προβαίνει σε ενέργειες αποτροπής ενδεχόμενης κλοπής των περιουσιακών στοιχείων της;	,822
Ο εσωτερικός έλεγχος, διασταυρώνει αν τα αποτελέσματα των οικονομικών αναφορών, μεταφέρονται αντικειμενικά στη διοίκηση;	,806
Ο εσωτερικός έλεγχος, προβαίνει σε ενέργειες για εντοπισμό ύποπτων τραπεζικών εμβασμάτων;	,756

Τη στιγμή κατά την οποία από τον παραπάνω πίνακα επιβεβαιώνεται ο σχηματισμός ενός μοναδικού παράγοντα από τα επιμέρους στοιχεία που απαρτίζουν την ευθύνη του εσωτερικού ελεγκτή, τότε είναι εφικτός ο σχηματισμός αντίστοιχης μεταβλητής από τα στοιχεία αυτά. Προκειμένου να καταστεί βέβαιη η δυνατότητα της δημιουργίας της εν λόγω μεταβλητής, διεξάγεται έλεγχος αξιοπιστίας τα αποτελέσματα του οποίου παρατίθενται ως κάτωθι:

Πίνακας 21. Έλεγχος Αξιοπιστίας Ευθύνης Εσωτερικού Ελεγκτή

Cronbach's Alpha	Αριθμός Στοιχείων
,886	5

Όπως προαναφέρθηκε, τη στιγμή κατά την οποία αποδεκτά είναι τα επίπεδα αξιοπιστίας που κυμαίνονται άνω του 0,7, το γεγονός ότι στην προκειμένη περίπτωση προέκυψαν επίπεδα αξιοπιστίας που κυμαίνεται στο 0,89, συνεπάγεται εξαιρετικό επίπεδο αξιοπιστίας. Αυτό σημαίνει ότι είναι εφικτός ο σχηματισμός της μεταβλητής της ευθύνης του εσωτερικού ελεγκτή από τα πέντε επιμέρους ανώτερα παρατιθέμενα στοιχεία. Η συνολική εικόνα της μεταβλητής της ευθύνης του εσωτερικού ελεγκτή φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 22. Μεταβλητή Ευθύνης Εσωτερικού Ελεγκτή

	N	Μέσος Όρος	Τυπική Απόκλιση
Ευθύνη Εσωτερικού Ελεγκτή	178	3,4876	,84370

Στον παραπάνω πίνακα φαίνεται ότι η ευθύνη του εσωτερικού ελεγκτή για την ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης είναι μέτρια. Ο λόγος έγκειται στο ότι η συνολική μεταβλητή της ευθύνης του εσωτερικού ελεγκτή συγκέντρωσε μέσο όρο της τάξεως των 3,49, που κυμαίνεται πλησίον της τρίτης απαντητικής επιλογής.

4.6.6 Συσχέτιση Συμβολής Εσωτερικού Ελέγχου και Υιοθέτησης Μέτρων (Τέταρτο Ερευνητικό Ερώτημα)

Προκειμένου να απαντηθεί το τέταρτο ερευνητικό ερώτημα, αναφορικά με το αν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ της συμβολής του εσωτερικού ελέγχου στον εντοπισμό κρουσμάτων εταιρικής απάτης και στην υιοθέτηση μέτρων εντοπισμού των κρουσμάτων αυτών από την πλευρά των επιχειρήσεων, πραγματοποιείται ο έλεγχος συσχέτισης Pearson. Στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα προκύπτουν σε περίπτωση κατά την οποία $\text{sig.} < 0,05$. Τα αποτελέσματα φαίνονται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 23. Συσχέτιση Ρόλου Εσωτερικού Ελέγχου και Υιοθετούμενων Μέτρων

		Λειτουργικά Μέτρα	Λογισμικά Μέτρα
Πόσο σημαντικό ρόλο θεωρείτε ότι παίζει ο εσωτερικός έλεγχος στην διαδικασία ανίχνευσης κρουσμάτων απάτης;	Pearson Correlation	,482	,327
	Sig. (2-tailed)	,000	,000
	N	178	178

Τα αποτελέσματα του ελέγχου συσχέτισης δείχνουν ότι υφίσταται θετική και στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της συμβολής του εσωτερικού ελέγχου στη διαδικασία ανίχνευσης κρουσμάτων εταιρικής απάτης και της υιοθέτησης λειτουργικών και λογισμικών μέτρων. Αυτό σημαίνει ότι όταν ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στην ανίχνευση κρουσμάτων απάτης τείνει να αυξάνεται, τότε αυξάνονται και τα υιοθετούμενα λειτουργικά και λογισμικά μέτρα που λαμβάνονται από την πλευρά των επιχειρήσεων και το αντίστροφο.

4.6.7 Συσχέτιση Συμβολής Εσωτερικού Ελέγχου και Ευθύνης των Ελεγκτών (Πέμπτο Ερευνητικό Ερώτημα)

Προκειμένου να απαντηθεί το πέμπτο ερευνητικό ερώτημα, αναφορικά με το αν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ της συμβολής του εσωτερικού ελέγχου στον εντοπισμό κρουσμάτων εταιρικής απάτης και στην ευθύνη των ελεγκτών, πραγματοποιείται ο έλεγχος συσχέτισης Pearson. Στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα προκύπτουν σε περίπτωση κατά την οποία $\text{sig.} < 0,05$. Τα αποτελέσματα φαίνονται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 24. Συσχέτιση Ρόλου Εσωτερικού Ελέγχου και Ευθύνης Ελεγκτών

		Ευθύνη Εσωτερικού Ελεγκτή
Πόσο σημαντικό ρόλο θεωρείτε ότι παίζει ο εσωτερικός έλεγχος στην διαδικασία ανίχνευσης κρουσμάτων απάτης;	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	,486 ,000 178

Τα αποτελέσματα του ελέγχου συσχέτισης δείχνουν ότι υφίσταται θετική και στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ της συμβολής του εσωτερικού ελέγχου στη διαδικασία ανίχνευσης κρουσμάτων εταιρικής απάτης και της ευθύνης των ελεγκτών. Αυτό σημαίνει ότι όταν ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στην ανίχνευση κρουσμάτων απάτης τείνει να αυξάνεται, τότε αυξάνεται και η ευθύνη των ελεγκτών και το αντίστροφο.

4.6.8 Διαφορές Πεποιθήσεων Ευθύνης Ελεγκτών με βάση τα Δημογραφικά Χαρακτηριστικά (Έκτο Ερευνητικό Ερώτημα)

Προκειμένου να απαντηθεί το έκτο και τελευταίο ερευνητικό ερώτημα, για το αν υπάρχουν διαφορές μεταξύ των δημογραφικών χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων, για τις απόψεις τους περί ευθύνης των ελεγκτών στην ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης, διεξάγονται οι στατιστικοί έλεγχοι t-Test για ανεξάρτητα δείγματα και Ανοva. Στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα προκύπτουν στην περίπτωση κατά την οποία $sig.<0,05$.

Πίνακας 25. T-Test για Ανεξάρτητα Δείγματα με Βάση το Φύλο

		t	df	Sig. (2-tailed)
Ευθύνη	Equal variances	-,190	176	,850
Εσωτερικού	assumed			
Ελεγκτή	Equal variances not	-,183	125,580	,855
	assumed			

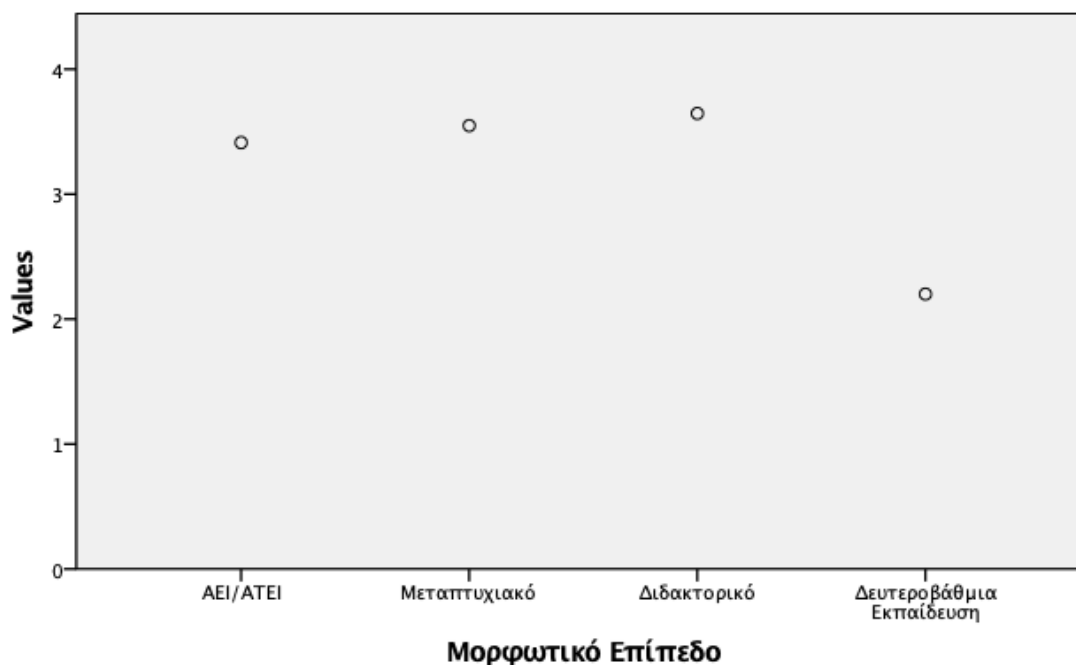
Τα παραπάνω αποτελέσματα δείχνουν ότι δεν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις πεποιθήσεις των συμμετεχόντων για την ευθύνη των εσωτερικών ελεγκτών, με κριτήριο το φύλο τους.

Πίνακας 26. Ανοva με Βάση τη Μόρφωση

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	7,648	3	2,549	3,748	,012
Within Groups	118,345	174	,680		
Σύνολο	125,993	177			

Λόγω του ότι προκύπτουν στατιστικά σημαντικές διαφορές με κριτήριο την μόρφωση, ακολουθεί το κάτωθι διάγραμμα που τις προσδιορίζει με σαφήνεια.

Report
Ευθύνη Εσωτερικού Ελεγκτή
Mean

Διάγραμμα 13. Διαφορές με Βάση τη Μόρφωση

Από το ανώτερο διάγραμμα φαίνεται ότι από τους απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης η ευθύνη των εσωτερικών ελεγκτών στην ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης αξιολογείται αισθητά χαμηλότερα, συγκριτικά με το σύνολο των υπολοίπων μορφωτικών επιπέδων.

Πίνακας 27. Ανονα με Βάση την Προϋπηρεσία

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	3,213	3	1,071	1,518	,212
Within Groups	122,780	174	,706		
Σύνολο	125,993	177			

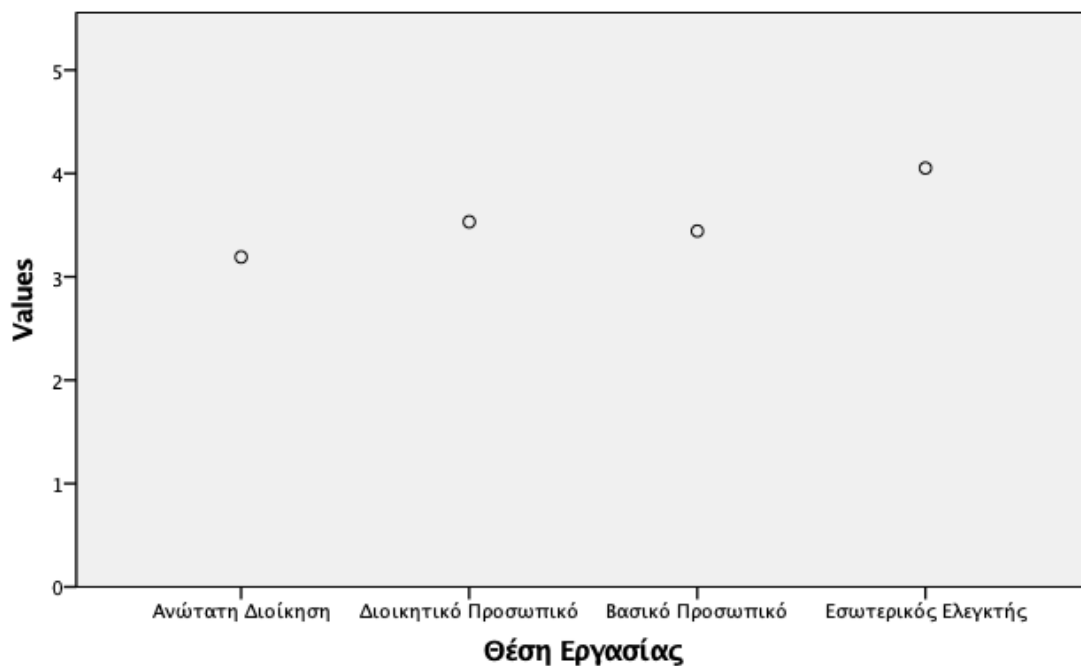
Τα παραπάνω αποτελέσματα δείχνουν ότι δεν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις πεποιθήσεις των συμμετεχόντων για την ευθύνη των εσωτερικών ελεγκτών, με κριτήριο την προϋπηρεσία τους.

Πίνακας 28. Ανονα με Βάση τη Θέση Εργασίας

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	11,505	3	3,835	5,829	,001
Within Groups	114,488	174	,658		
Σύνολο	125,993	177			

Λόγω του ότι προκύπτουν στατιστικά σημαντικές διαφορές με κριτήριο τη θέση εργασίας, ακολουθεί το κάτωθι διάγραμμα που τις προσδιορίζει με σαφήνεια.

Report
Ευθύνη Εσωτερικού Ελεγκτή
Mean

Διάγραμμα 14. Διαφορές με Βάση τη Θέση Εργασίας

Από το παραπάνω διάγραμμα φαίνεται ότι οι συμμετέχοντες που στελεχώνουν τη θέση του εσωτερικού ελεγκτή τείνουν να αξιολογούν υψηλότερα την ευθύνη των εσωτερικών ελεγκτών στην ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης, συγκριτικά με τις υπόλοιπες θέσεις εργασίας.

Κεφάλαιο 5. Συμπεράσματα, Περιορισμοί και Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα

Απώτερος σκοπός του παρόντος πονήματος ήταν να διερευνηθεί ο ρόλος που διαδραματίζει ο εσωτερικός έλεγχος στην ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Πρόκειται για ένα ζήτημα που καλύφθηκε από τη μία πλευρά μέσω διεξαγόμενης ανασκόπησης της υπάρχουσας βιβλιογραφίας κι από την άλλη πλευρά μέσω ποσοτικής έρευνας που βασίστηκε σε ένα ερωτηματολόγιο κλειστών ερωτήσεων. Το ερευνητικό δείγμα απαρτίστηκε από συνολικά 178 στελέχη ελληνικών επιχειρήσεων που προέρχονται από διαφορετικούς κλάδους και τα οποία απασχολούνται είτε στο λογιστήριο, είτε στο τμήμα εσωτερικού ελέγχου είτε σε διοικητικές θέσεις στις επιχειρήσεις τους.

Η σημασία του εσωτερικού ελέγχου στην ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης είναι ιδιαίζουσα, γεγονός το οποίο αποδείχτηκε από τα ερευνητικά αποτελέσματα. Μάλιστα, από τα αποτελέσματα της έρευνας δεν προέκυψε έντονη η παρουσία κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Αυτό συνεπάγεται ότι ο εσωτερικός έλεγχος των επιχειρήσεων δρα αποτελεσματικά εις βάρος της εμφάνισης της εταιρικής απάτης αλλά και ότι οι επιχειρήσεις έχουν λάβει το σύνολο των απαιτούμενων μέτρων για τον περιορισμό τέτοιου είδους δυσμενών κρουσμάτων. Τα λαμβανόμενα μέτρα επιμερίζονται σε λογισμικά και λειτουργικά. Πράγματι, τα ερευνητικά αποτελέσματα έδειξαν ικανοποιητική υιοθέτηση του συνόλου των λειτουργικών και των λογισμικών μέτρων από την πλευρά των επιχειρήσεων, προκειμένου να προλαμβάνονται δυσοίωνες καταστάσεις που συνάδουν με ζητήματα εταιρικής απάτης. Το μοναδικό λειτουργικό μέτρο που αποδείχτηκε ότι δεν υιοθετείται από την πλευρά των επιχειρήσεων του είναι η δημιουργία της θέσης του υπεύθυνου ηθικής και δεοντολογίας. Για τον λόγο αυτόν άλλωστε, το συγκεκριμένο μέτρο δεν συνυπολογίστηκε με τα υπόλοιπα αναφερόμενα λειτουργικά μέτρα. Στο σημείο αυτό, επισημαίνεται ότι αφενός τα λειτουργικά και αφετέρου τα λογισμικά μέτρα που δύνανται να υιοθετηθούν από την πλευρά των επιχειρήσεων για να αποτραπούν κρούσματα εταιρικής απάτης, τα οποία εξετάστηκαν στην πρωτογενή έρευνα, επισημάνθηκαν στη μελέτη των Bierstaker et al. (2006).

Ωστόσο, τα ερευνητικά αποτελέσματα έδειξαν μέτρια επίπεδα αξιοποίησης της διαδικασίας του εσωτερικού ελέγχου για τον εντοπισμό φαινομένων εταιρικής απάτης. Αυτό δε σημαίνει ότι το πλαίσιο στο οποίο αξιοποιείται ο εσωτερικός έλεγχος είναι ανεπαρκές, αλλά συνεπάγεται την παρουσία αρκετών περιθωρίων βελτιστοποίησης. Μάλιστα, λόγω του μειωμένου επιπέδου εμφάνισης κρουσμάτων εταιρικής απάτης, στα ερευνητικά αποτελέσματα, η μέτρια αξιοποίηση του εσωτερικού ελέγχου προέκυψε ως ένα ερευνητικό αποτέλεσμα που δεν ήταν αναμενόμενο. Δεδομένης της μέτριας αξιοποίησης του εσωτερικού ελέγχου, επομένως, εξάγεται το συμπέρασμα ότι οι επιχειρήσεις καταφέρνουν να αποφεύγουν την εμφάνιση περιστατικών εταιρικής απάτης αμιγώς μέσω της ικανοποιητικής υιοθέτησης λειτουργικών και λογισμικών μέτρων. Το συγκεκριμένο εύρημα αναβαθμίζει την σπουδαιότητα της αποτελεσματικότητας των μέτρων αυτών. Ωστόσο, όπως επισημαίνεται από τους Donelson et al. (2017), η επαρκέστερη αξιοποίηση του εσωτερικού ελέγχου από την πλευρά των επιχειρήσεων, θα οδηγήσει αδιαμφισβήτητα στην περαιτέρω μείωση των πιθανοτήτων εμφάνισης εταιρικών αματιών. Άλλωστε, αυτό επιβεβαιώνεται και από ένα επιπρόσθετο ερευνητικό εύρημα, το οποίο επιβεβαίωσε την υπόσταση θετικής και στατιστικά σημαντικής συσχέτισης μεταξύ της συμβολής του εσωτερικού ελέγχου και της υιοθέτησης λειτουργικών και λογισμικών μέτρων από την πλευρά των επιχειρήσεων.

Ωστόσο, διευκρινίζεται ότι δεδομένων των μέτριων επιπέδων αξιοποίησης του εσωτερικού ελέγχου στον εντοπισμό κρουσμάτων εταιρικής απάτης, η αυξημένη ευθύνη που αποδόθηκε στους εσωτερικούς ελεγκτές το συγκεκριμένο ζήτημα ήταν ένα ερευνητικό εύρημα μη αναμενόμενο. Μάλιστα, σύμφωνα με τα ερευνητικά ευρήματα οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν υψηλά επίπεδα ευθύνης στη διεξαγωγή ελέγχου στις τραπεζικές συναλλαγές των επιχειρήσεων και στην ορθότητα των στοιχείων των οικονομικών καταστάσεων που παρουσιάζονται στην διοίκηση. Πρόκειται για δύο σημεία τα οποία δεν έρχονται σε ταύτιση με την περίπτωση της εταιρικής απάτης που σημειώθηκε στην Lehman Brothers και την Ernst & Young, που επισημάνθηκαν από τον Hussain (2020). Ομοίως, δεν επέρχεται ταύτιση με τα ευρήματα της μελέτης των Kabuye et al. (2017) και της αντίστοιχης μελέτης που διεξήχθη από τους Petruscua & Ticanub (2014).

Ολοκληρώνοντας, το μέγεθος της ευθύνης που φέρουν οι εσωτερικοί ελεγκτές στην ανίχνευση κρουσμάτων εταιρικής απάτης, αξιολογήθηκε χαμηλότερα από τους

συμμετέχοντες που προέρχονται από χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και αξιολογήθηκε υψηλότερα από τους εργαζόμενους που εργάζονται στο τμήμα εσωτερικού ελέγχου των επιχειρήσεων. Αυτό σημαίνει ότι εργαζόμενοι υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο και ιδίως όσοι εργάζονται ως εσωτερικοί ελεγκτές, αναγνωρίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό την αξία και την ευθύνη το εσωτερικού ελέγχου στον εντοπισμό κρουσμάτων εταιρικής απάτης. Το συγκεκριμένο ερευνητικό εύρημα κρίνεται αναμενόμενο και απόλυτα λογικό.

Στο σημείο αυτό, επισημαίνεται ότι ένας σημαντικός περιορισμός της παρούσας έρευνας αφορά το μη αντιπροσωπευτικό ερευνητικό δείγμα για την γενίκευση των αποτελεσμάτων στο σύνολο της ελληνικής επιχειρηματικότητας. Για να ήταν εφικτή η γενίκευση αυτή, έπρεπε να διεξαχθεί έρευνα μεγάλης κλίμακας που δεν μπορούσε να υποστηριχθεί από την πλευρά μας. Ωστόσο, η διεξαγωγή μιας τέτοιου είδους έρευνας προτείνεται να αναδειχθεί σε έναν επίσημο φορέα, όποιος διαθέτει αφενός την τεχνογνωσία και αφετέρου όλους τους απαραίτητους υλικούς και οικονομικούς πόρους για την υποστήριξη αυτής. Επίσης, προτείνεται η διεξαγωγή αντίστοιχης έρευνας στην οποία θα αξιοποιείται η μέθοδος της τριγωνοποίησης. Μέσω της μεθόδου της τριγωνοποίησης συνδυάζεται η ποσοτική έρευνα με ποιοτική πρωτογενή έρευνα μέσω συνεντεύξεων. Έτσι, η συνδυαστική ερευνητική ανάλυση των ποσοτικών και των ποιοτικών δεδομένων που προέκυψαν εκ των ερευνητικών αποτελεσμάτων οδηγεί σε πληρέστερη κάλυψη του πραγματεύοντος ζητήματος.

Βιβλιογραφία

- ACFE. (2020). Brisbane Chapter #71, Common Financial Statement Frauds. Διαθέσιμο στο: <https://brisbaneacfe.org/library/third-party-fraud/common-financial-statement-frauds/> (2/7/2021)
- AICPA. (2020). Section 322, The Auditor's Consideration of the Internal Audit Function in an Audit of Financial Statements. Διαθέσιμο στο: <https://www.aicpa.org/content/dam/aicpa/research/standards/auditattest/downloadabledocuments/au-00322.pdf> (2/7/2021)
- Amoah, N. Y., Anderson, A., Bonaparte, I., & Tang, A. P. (2017). Internal Control Material Weakness and Real Earnings Management. Parables, Myths and Risks, 1–21.
- Ashfaq, K., & Rui, Z. (2019). The effect of board & audit committee effectiveness on internal control disclosure under different regulatory environments in South Asia. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 170-200.
- Bento, R. F., Mertins, L., & White, L. F. (2018). Risk Management and Internal Control: A Study of Management Accounting Practice. *Advances in Management Accounting*, 1–25.
- Bierstaker, J. L., Brody, R. G., & Pacini, C. (2006). Accountants' perceptions regarding fraud detection and prevention methods. *Managerial Auditing Journal*, 21(5), 520–535.
- Bruwer, J.P., Coetzee, P., & Meiring, J. (2017). Can internal control activities and managerial conduct influence business sustainability? A South African SMME perspective. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 25(5), 710-729.
- Carey, P., Subramaniam, N., & Ching, K.C.W. (2006). Internal audit outsourcing in Australia. *Accounting and Finance*, 46, 11-30.
- Carcello, J. V., Hermanson, D. R. & Raghunandan, K. (2005). Factors associated with U.S. public companies' investment in internal auditing. *Accounting Horizons*, 19 (2), 69-84.

- Cascarina, R., & Van Esch, S. (2007). *An Integrated Approach, Internal Audit*. London.
- Chalmers, K., Hay, D., & Khlif, H. (2018). Internal control in accounting research: A review. *Journal of Accounting Literature*, 42, 80-103.
- Chen, G., Firth, M., Gao, D. N., & Rui, O. M. (2006). Ownership structure, corporate governance, and fraud: Evidence from China. *Journal of Corporate Finance*, 12(3), 424–448.
- Cressey, D. (1950). The Criminal Violation of Financial Trust. *American Sociological Review*, 15(6), 738-743.
- Donelson, D.C., Ege, M.S., & McInnis, J.M. (2017). Internal Control Weaknesses and Financial Reporting Fraud. *AUDITING: A Journal of Practice & Theory*, 36 (3), 45-69.
- Feng, M., Li, C., McVay, S. E., & Skaife, H. (2015). Does Ineffective Internal Control over Financial Reporting affect a Firm's Operations? Evidence from Firms' Inventory Management. *The Accounting Review*, 90(2), 529–557.
- Gautam, T. (2014). Rising from the ashes: Satyam's story. *Emerald Emerging Markets Case Studies*, 4(1), 1–8.
- Goodwin, J. & Kent, P. (2004). Factors affecting the voluntary use of internal audit. Working Paper, Queensland University of Technology.
- Harrison, W., Horngren, Ch., & Thomas, C. (2015). *Χρηματοοικονομική λογιστική*. Αθήνα: Εκδόσεις Πασχαλίδης.
- Hussain, T. (2020). The Spillover Impact of Corporate Fraud on Peer Firms. *Corporate Fraud Exposed*, 205–220.
- IIA. (2009). *The International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing*.
- Kabuye, F., Nkundabanyanga, S. K., Opiso, J., & Nakabuye, Z. (2017). Internal audit organisational status, competencies, activities and fraud management in the financial services sector. *Managerial Auditing Journal*, 32(9), 924–944.
- Krishnan, J. (2005). Audit Committee Quality and Internal Control: An Empirical Analysis. *The Accounting Review*, 80(2), 649–675.

- Mintz, S. (2013). Teaching Notes: An Analysis of Fraud at Waste Management and Andersen's Professional Responsibilities. *Research on Professional Responsibility and Ethics in Accounting*, 225–244.
- Nawawi, A., & Salin, A. S. A. P. (2018). Internal control and employees' occupational fraud on expenditure claims. *Journal of Financial Crime*, 25(3), 891-906.
- Nestor, S. (2004). The impact of changing corporate governance norms on economic crime. *Journal of Financial Crime*, 11 (4), 347-352.
- Nogueira, S., & Jorge, S. (2017). The perceived usefulness of financial information for decision making in Portuguese municipalities. *Journal of Applied Accounting Research*, 18(1), 116–136.
- Oussii, A. A., & Boulila Taktak, N. (2018). The impact of internal audit function characteristics on internal control quality. *Managerial Auditing Journal*, 33(5), 450–469.
- Petra, S., & Spieler, A. C. (2020). Accounting Scandals: Enron, Worldcom, and Global Crossing. *Corporate Fraud Exposed*, 343–360.
- Petrașcua, D. & Tieanub, A. (2014). The Role of Internal Audit in Fraud Prevention and Detection. *Procedia Economics and Finance*, 16, 489 – 497.
- Russell, J. (2013). *The ASQ auditing handbook*. Milwaukee, Wis: ASQ Quality Press.
- Soltani, B. (2007). *Auditing*. Harlow: Financial Times Prentice Hall.
- Theiia. (2016). Full Standards - The Institute of Internal Auditors. Available at: <https://na.theiia.org/standards-guidance/Public%20Documents/IPPF-Standards-2017.pdf> (7/7/2021)
- Νεγκάκης, Χ. & Ταχυνάκης, Π. (2012) *Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής και Εσωτερικού Ελέγχου*. Αθήνα: Εκδόσεις Κόντου.

Παράρτημα Ι. Ερωτηματολόγιο

ΜΕΡΟΣ Α: ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ

1. Φύλο
Α. Άνδρας
Β. Γυναίκα

2. Μορφωτικό Επίπεδο
Α. ΑΕΙ/ΑΤΕΙ
Β. Μεταπτυχιακό
Γ. Διδακτορικό
Δ. Άλλο (παρακαλώ προσδιορίστε)

3. Έτη Προϋπηρεσίας
Α. 0-3 έτη
Β. 4-5 έτη
Γ. 6-10 έτη
Δ. 10+ έτη

4. Θέση Εργασίας
Α. Ανώτατη Διοίκηση
Β. Διοικητικό Προσωπικό
Γ. Βασικό Προσωπικό
Δ. Άλλο (Παρακαλώ προσδιορίστε)

5. Νομική Μορφή Επιχείρησης
Α. Προσωπικές (ΟΕ – ΕΕ)
Β. Κεφαλαιουχικές – Απρόσωπες (ΑΕ - ΕΠΕ – ΙΚΕ)

6. Κλάδος Δραστηριοποίησης
Α. Αγροδιατροφή – Αλιεία
Β. Βιομηχανία
Γ. Κατασκευές
Δ. Χονδρικό και λιανικό εμπόριο
Ε. Μεταφορά και αποθήκευση
ΣΤ. Φιλοξενία και Διαμονή
Ζ. Πληροφόρηση και επικοινωνία
Η. Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες
Θ. Ακίνητα
Ι. Τεχνικές δραστηριότητες
Κ. Παροχή υπηρεσιών
Λ. Τέχνες, Ψυχαγωγία και Αναψυχή

7. Κύκλος εργασιών επιχείρησης κατά το τελευταίο φορολογικό έτος
Α. < 250.000 ευρώ
Β. 250.000 - 1.000.000 ευρώ
Γ. >1.000.000 ευρώ

Β ΜΕΡΟΣ: Περιστατικά ΑΠΑΤΗΣ

1. Η επιχείρησή σας έχει πέσει θύμα απάτης;
 - A. Ποτέ
 - B. Λίγες φορές
 - Γ. Αρκετές φορές
 - Δ. Πολλές φορές
 - E. Πάρα πολλές φορές

2. Περιμένετε να αυξηθούν τα κρούσματα απάτης στην εταιρεία σας, στο άμεσο μέλλον;
 - A. Καθόλου
 - B. Λίγο
 - Γ. Αρκετά
 - Δ. Πολύ
 - E. Πάρα πολύ

Γ ΜΕΡΟΣ: ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΑΠΑΤΗ

1. Πόσο σημαντικό ρόλο θεωρείτε ότι παίζει ο εσωτερικός έλεγχος στην διαδικασία ανίχνευσης κρουσμάτων απάτης;
 - A. Καθόλου
 - B. Λίγο
 - Γ. Αρκετά
 - Δ. Πολύ
 - E. Πάρα πολύ

2. Η χρηματοδότηση της επιμόρφωσης των εσωτερικών ελεγκτών στην πρόληψη κρουσμάτων απάτης, τα τελευταία τρία χρόνια αυξήθηκε;
 - A. Καθόλου
 - B. Λίγο
 - Γ. Αρκετά
 - Δ. Πολύ
 - E. Πάρα πολύ

3. Η χρηματοδότηση της επιμόρφωσης των εσωτερικών ελεγκτών στην πρόληψη κρουσμάτων απάτης, τα τελευταία τρία χρόνια μειώθηκε;
 - A. Καθόλου
 - B. Λίγο
 - Γ. Αρκετά
 - Δ. Πολύ
 - E. Πάρα πολύ

4. Χρησιμοποιείτε διαδικασίες για τη βελτίωση του εσωτερικού ελέγχου σε σχέση με την απάτη;
 - A. Καθόλου
 - B. Λίγο
 - Γ. Αρκετά
 - Δ. Πολύ
 - E. Πάρα πολύ

5. Χρησιμοποιείτε διαδικασίες του εσωτερικού ελέγχου σχετικά με τον έλεγχο της απάτης;
 - A. Καθόλου
 - B. Λίγο
 - Γ. Αρκετά
 - Δ. Πολύ
 - E. Πάρα πολύ

6. Χρησιμοποιείτε διαδικασίες του εσωτερικού ελέγχου σχετικά με την Πολιτική αναφοράς απάτης;
- A. Καθόλου
B. Λίγο
Γ. Αρκετά
Δ. Πολύ
E. Πάρα πολύ
7. Χρησιμοποιείτε διαδικασίες του εσωτερικού ελέγχου σχετικά με Ανασκόπηση ευπάθειας απάτης;
- A. Καθόλου
B. Λίγο
Γ. Αρκετά
Δ. Πολύ
E. Πάρα πολύ
8. Χρησιμοποιείτε διαδικασίες του εσωτερικού ελέγχου σχετικά με Γραμμή βοήθειας για απάτη;
- A. Καθόλου
B. Λίγο
Γ. Αρκετά
Δ. Πολύ
E. Πάρα πολύ

Δ ΜΕΡΟΣ: ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΚΡΟΥΣΜΑΤΩΝ ΑΠΑΤΗΣ

Σημείωση: Παρακαλώ υποδείξτε τι μέτρα έχετε λάβει για να μειώσετε την πιθανότητα απάτης στον οργανισμό σας για την πρόληψη / ανίχνευση απάτης από 1 (μέτρο που δε λαμβάνετε καθόλου) έως 5 (μέτρο που λαμβάνετε συνέχεια).

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

1. Εταιρικός κώδικας δεοντολογίας / πολιτική δεοντολογίας: 1 2 3 4 5
2. Έλεγχοι αναφοράς στους υπαλλήλους: 1 2 3 4 5
3. Επιχειρησιακοί έλεγχοι: 1 2 3 4 5
4. Εκπαίδευση εργαζομένων : 1 2 3 4 5

5. Επιτήρηση της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας: 1 2 3 4 5
6. Μείωση συναλλαγών με μετρητά: 1 2 3 4 5
7. Έλεγχοι αποθεμάτων: 1 2 3 4 5
8. Έλεγχοι τραπεζιών συναλλαγών: 1 2 3 4 5
9. Άνοιγμα θέσης υπεύθυνου ηθικής και δεοντολογίας: 1 2 3 4 5

ΜΕΤΡΑ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ

10. Ανάλυση διαδικτυακών/ηλεκτρονικών δεδομένων: 1 2 3 4 5
11. Προστασία από ιούς (Anti virus): 1 2 3 4 5
12. Προστασία μέσω κωδικού ασφαλείας (PIN): 1 2 3 4 5
13. Firewalls: 1 2 3 4 5
14. Φιλτράρισμα λογισμικού (Filtering Software): 1 2 3 4 5

ΜΕΡΟΣ Ε. ΕΥΘΥΝΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ ΣΤΗΝ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΑΠΑΤΗΣ

15. Ο εσωτερικός έλεγχος, προβαίνει συχνά σε διαδικασίες ανίχνευσης και εντοπισμού κρουσμάτων απάτης;
 Α. Καθόλου
 Β. Λίγο
 Γ. Αρκετά
 Δ. Πολύ
 Ε. Πάρα πολύ
16. Ο εσωτερικός έλεγχος, προβαίνει σε ενέργειες αποτροπής ενδεχόμενης κλοπής των περιουσιακών στοιχείων της;
 Α. Καθόλου
 Β. Λίγο
 Γ. Αρκετά
 Δ. Πολύ
 Ε. Πάρα πολύ
17. Ο εσωτερικός έλεγχος, προβαίνει σε ενέργειες για εντοπισμό ύποπτων τραπεζικών εμβασμάτων;
 Α. Καθόλου
 Β. Λίγο
 Γ. Αρκετά
 Δ. Πολύ

Ε. Πάρα πολύ

18. Ο εσωτερικός έλεγχος, προβαίνει στην αξιολόγηση των διοικητικών στελεχών της, προκειμένου να κρίνει αν είναι δυνατό να προβούν σε απάτη/κλοπή κατά της εταιρείας;
- Α. Καθόλου
 - Β. Λίγο
 - Γ. Αρκετά
 - Δ. Πολύ
 - Ε. Πάρα πολύ
19. Ο εσωτερικός έλεγχος, διασταυρώνει αν τα αποτελέσματα των οικονομικών αναφορών, μεταφέρονται ορθά και αντικειμενικά στα διοικητικά στελέχη;
- Α. Καθόλου
 - Β. Λίγο
 - Γ. Αρκετά
 - Δ. Πολύ
 - Ε. Πάρα πολύ

ΤΕΛΟΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ»